ТЕРИМ АГРЕГАТЛАРИ ТАХТ БЎЛСИН!

БУТУН ДУНЕ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТЛАРИ, ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ САНОАТ ВА ҚИШЛОҚ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

№ 159 (2707). | Жума, 14 август 1964 йил. | Баҳоси 2 тийин.

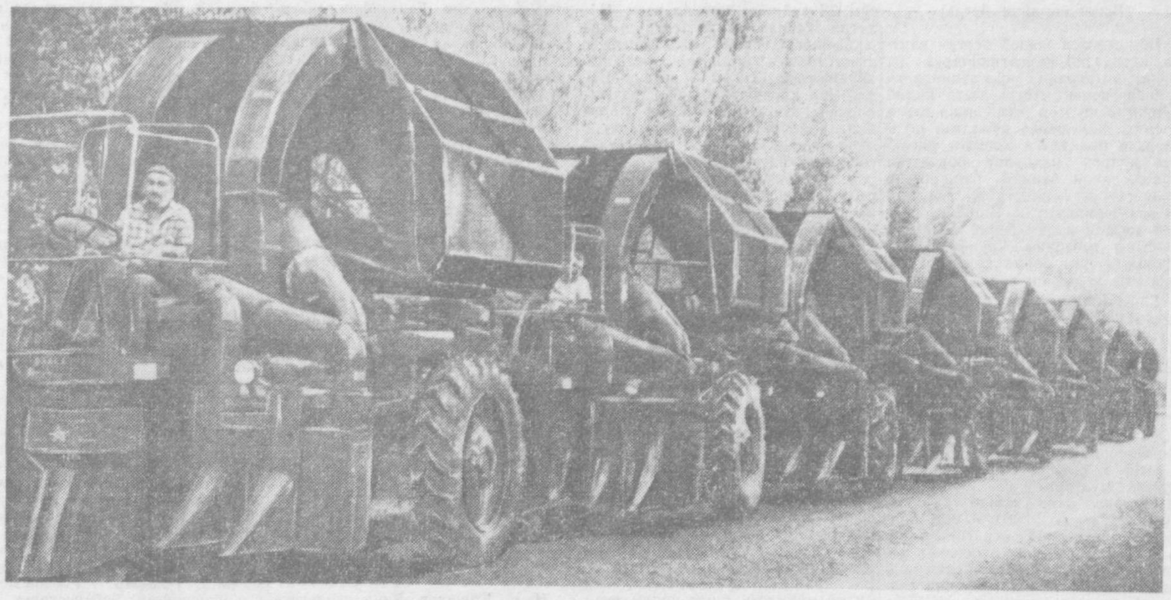

МАШИНА ТЕРИМИГА ҲОЗИРДАН ТАЙЁРЛАНАЙЛИК

Бугун поёни йўқ пахтазорлар жамолига боқиб, тўёлмайсан киши. Дала хўжайинлари — азамат механизаторларнинг, кечани кундузга улаб постида сергак турган миришкор сувчиларнинг бел ва билак кучлари синггган, манглай терларини, юрак ҳароратларини эмган шу пахтазорларда яйраб ўсаётган, сон-саноқсиз гулларини, салмоқдор кўсакларини кўз-кўз қилаётган ям-яшил ғўзалар денгиз каби чайқалади.

Кеча яқиндагина серқуёш республикамиз, шу жумладан пойтахт областимиз жонажон Ватанга ғалла дурдоналари етказиб бериш юзасидан зиммаларига олган социалистик мажбуриятларини шараф билан бажарганликлари ҳақида ғалаба рапорти берган эканлар, дилларни қувончга тўлдирувчи бу хушхабар пахтакорларимизнинг ҳам бир ғайратларига ўн ғайрат қўшиб юборди.

Энди навбат бизга, биз ҳам худди сизлар каби мўлжалдаги ҳосилни тўпламагунча ғўза парваришини бўшаштирмаймиз. Сиз ғаллакорлар хирмон-хирмон олтин дон бунёдга келтирган экансизлар бизлар ҳам тоғ-тоғ «оқ олтин» хирмонларини жонажон Ватанга армуғон этамиз» демоқдалар пахтакорлар.

Оққўрғон бошқармаси совхозлари, илғор колхозлари пахта далаларини айлансангиз, деҳқонларнинг бир ёқадан бош чиқариб қилаётган ҳалол меҳнатларининг гувоҳи бўласиз, уларнинг сўзлари билан ишлари бир-бирига монанд эканлигига ишонч ҳосил қиласиз.

Жонажон партиямиз қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари олдига интенсивлашдек улуғвор вазифани қўйган экан, улар шу йўлдан оғишмай дадил бориш, кам меҳнат сарф қилиб, мўл ҳосил етиштириш борасида астойдил курашмоқдалар. Оққўрғонликлар механизациянинг чинакам дўстларидирлар. Ер ҳайдаб, чигит экиб, ғўзани сифатли парвариш қилишдан то ҳосилни йиғиб-териб олгунгача механизация кучидан тўла ва унумли фойдаланиш тадбирларини амалга оширмоқдалар.

Бошқарманинг колхоз ва совхозлари устахоналарида ҳам, «Узсельхозтехника»нинг бошқармадаги бўлимида қайноқ меҳнат нафаси кезаяпти. Колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ўтган йили пахта тайёрлаш давлат планининг барвақт бажарилишида машина теримининг салмоқли улуши борлигини чуқур ҳис этган ҳолда: «бу йил ҳам ўтган йилги муваффақиятни мустаҳкамлаймиз, машина теримига ҳар қачонгидан ҳам эътиборни кучайтирамиз» деган олижаноб фикр билан иш тутмоқдалар.

Ўтган йили бошқарма пахтазорларида 440 га яқин «зангори кема» билан пахта терилган эди. Бу йил эса машиналарнинг сони камида 800 тага етказилади. Ҳозирнинг ўзида 700 га яқин терим машинаси мавсумга тахт қилиб қўйилган. «Бу йил 33 минг тонна, яъни ялпи ҳосилнинг 60 проценти «зангори кема»лар билан териб олинади». Бу оққўрғонлик тюпкочи, кўчиевчи, турсунойчи звено бошлиқларининг, деҳқонларнинг жанговар отряди механизатор-механик-ҳайдовчиларнинг юрак сўзларидир!

Агар областимизнинг Оққўрғон, Бўка бошқармаларидагидек қўшни бошқармаларда ҳам машина теримига ҳозирдан ана шундай пухта тайёргарлик кўрилаётган бўлса, ғўза парвариши шу муҳим иш билан боғлаб олиб борилаётган бўлса жуда яхши иш қилинган бўлар эди.

Янгийўл бошқармасининг қатор колхозлари камҳосилли, қолоқ, деган эски номларини ювдилар. Юқори ҳосилли, илғор хўжаликлар қаторидан ўрин олдилар, Карл Маркс номли, Ленин номли, «Ленинград», «Қизил Октябрь», Собир Раҳимов номли, Охунбобоев номли колхозларнинг азамат деҳқонлари эл-юрт қатори жонажон республикамиз ва республика Компартиясининг 40 йиллик тўйини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш, шу тўйда пойгандан эмас, тўрдан ўрин олишдек эзгу ният билан пахта далаларида меҳнат қилишяпти. Ҳашаротга олдириб қўйилмаган, ўтдан тозаланган, тўйдириб озиқлантириб, қондириб суғорилаётган ғўзаларнинг авжи ва ҳосили чакки эмас. Лекин баъзи колхозларнинг раҳбарлари «Узсельхозтехника»нинг бошқармадаги бўлими раҳбарлари деҳқонларимиз етиштираётган ана шу ҳосилнинг белгиланган қисмини машиналар билан териб олишга ҳозирдан пухта тайёргарлик кўришга эътибор бермаяптилар.

Бошқармада ўтган йили 240 та терим машинаси ишлаган эди. Аксарияти кўнгилдагидек ремонт қилинмаганлиги сабабли, бу машиналарнинг кўпи мавсумда тўла қувват билан ишламаган. Оқибатда машина терими плани барбод бўлган эди. Тўғри, бу йил «зангори кема»лар сонини 526 тага етказишдек яхши ният бор. Демак, бошқарма бўйича яна 286 та машина сотиб олиниши лозим. Ҳақиқатда-чи, аксича бўлаяпти. Эндигина 23 та машина сотиб олинган. Капитал ремонт қилиниши лозим бўлган 82 машинадан фақат 6 таси ремонт қилинган. Демак, буни нормал бир ҳол деб бўлмайди!

Партия ва ҳукуматимиз деҳқоннинг оғир меҳнатини енгиллаштириш, механизация кучидан тўла ва унумли фойдаланган ҳолда кам меҳнат сарфлаб, кўп ҳосил етиштиришга алоҳида эътибор бермоқда. Шундай экан, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари, бошқарма ва партия комитети раҳбарлари деҳқон меҳнатининг қадрига етишлари, уларни оғир меҳнатдан халос этиш учун барча зарур тадбирларни кўришлари зарур.

Йиғим-терим мавсуми тобора яқинлашиб келяпти. Терим тўйи — «оқ олтин»дан хирмонлар уядиган кунлар яқинлашиб келяпти. Шундай экан, областимизнинг барча колхоз ва совхозларида бор ҳосилни тўла сақлаб қолиш ва ҳосилга-ҳосил қўшиш йўлида мустаҳкам ирода билан курашиш билан бирга машина теримига ҳам ҳозирдан пухта тайёргарлик кўрмоқ керак. «Зангори кема»ларнинг ҳаммаси кўнгилдагидек ремонтдан чиқарилиб, мавсумга тахт қилиб қўйилсин.

Механик-ҳайдовчи ўртоқлар, сизлар учун синов даври яқинлашмоқда. Ўз шарафли касбларингизни улуғланг, сизга дўст бўлган техникангизни қадрланг. Серқуёш диёримиз ва республикамиз Компартияси 40 йиллик тўйини муносиб меҳнат совғалари билан кутиб олиш учун янада ғайрат-шижоат кўрсатиб меҳнат қилайлик!

БУНКЕРЛАРДАН 33 МИНГ ТОННА

Шу кунларда Оққўрғон бошқармасидаги колхоз ва совхоз далаларида бўлсангиз, колхозчилар, совхоз ишчиларининг маҳорат билан ишлаётганликларини, ҳосилнинг тақдири ҳал этилаётган айни пайтда меҳнат вахтасида турганликларини кўриб хурсанд бўласиз. Бу албатта бежиз эмас. Чунки улар бу йилги шароитни ҳисобга олиб, ғўза қатор ораларида 5 сентябргача ишлаймиз, ҳосилга-ҳосил қўшамиз, деб аҳд қилганлар.

Ҳамид Олимжон номли колхознинг ўртоқ Саидвали Саманов бошлиқ бригадасининг пахта далаларини кўриб завқланиб хурсанд бўласиз. Ҳар туп ғўзада 12—15 тадан бўлиқ кўсакларни санаганимизда қувончимизга қувонч қўшилди. Ғўза қатор ораларида бирон дона ҳам гиёҳ учратмайсиз. Ўтган йили бу бригада пахта планини 17 иш кунида ошириб бажарган ва ҳосилнинг асосий қисмини машинада териб олган. Бу йил ҳам ҳамма ҳосилни машинада териб олишга ҳаракат қилмоқдалар.

«Ўзбекистон ССР беш йиллиги», 1-ва 2-«Оққўрғон» совхозлари ва бошқа колхозларда ҳам ҳосилни механизация ёрдамида териб олишга бўлган ҳаракат кун сайин кучайиб бораяпти.

Шундай қилиб бошқарма бўйича 33 минг тонна ёки ялпи ҳосилнинг 65 процентини «зангори кема»ларда териб олиш мўлжалланмоқда.

Ўтган йили бошқармага қарашли хўжаликларда 460 та пахта териш машинаси ишлаган эди. Бу йил янгидан 350 та пахта териш машинаси сотиб олиниб, уларнинг сони 800 тадан ортиқ бўлади. Ҳозир Оққўрғон кўчаларидан ўтиб қолгудек бўлсангиз, янги, ҳали охори тўкилмаган ХТ-1,2 маркали пахта териш машиналари саф тортиб ўтиб бораётганлигига кўзингиз тушади.

Мавсум бошлангунга қадар барча хўжаликлардаги пахта териш машиналаридан 446 таси капитал ва жорий ремонтдан чиқарилиши лозим. Ҳозирга қадар колхоз ва «Сельхозтехника»нинг устахоналарида 320 та машина ремонтдан чиқариб қўйилди. Барча хўжаликлар ўзларидаги бор бўлган терим машиналарини шу йилнинг 20 августига қадар мавсумга тўла шайлаб қўйиш учун ҳаракат қилмоқдалар.

«Сельхозтехника»нинг устахонасида иш қизғин. Ф. Брюков, А. Куникин, С. Родин каби ўртоқлар бошлиқ ремонтчи бригада аъзолари пахта териш машиналарини сифатли ва тез ремонт қилишда бошқаларга намуна бўлмоқдалар. Шунингдек 4 та кўчма ремонт устахонаси колхоз ва совхозларга бориб амалий ёрдам бераяпти. «Партия XXII съезди», Охунбобоев номли колхозларнинг механизаторлари ремонт ишларида айниқса ғайрат қилмоқдалар. Умуман колхоз, совхоз ва «Сельхозтехника» устахоналарида 300 киши ремонт ишлари билан банд.

Бу йил бошқарма хўжаликларида 428 янги механик-ҳайдовчи тайёрланиши лозим. Ҳозиргача Оққўрғонда очилган уч ҳафталик механик-ҳайдовчилар тайёрлаш курсини 46 киши тамомлаб чиқди. Шу кунларда «Сельхозтехника»нинг район бўлимида ва 1-«Оққўрғон» совхозида, 46-автобаза ҳузурида ва Ленин номли колхозда ташкил этилган механик-ҳайдовчилар тайёрлаш курсида 120 киши ўқимоқда.

Оққўрғонликлар катта ва шарафли ишга дадил қўл урдилар. Бу ишда уларга оқ йўл тилаймиз!

Б. ХАЛИЛОВ,

«Тошкент ҳақиқати»нинг мухбири.

Янгийўлдаги Охунбобоев номли колхознинг республикада хизмат кўрсатган механизатори коммунист Турсуной Раимова бошлиқ бригада аъзолари ҳар гектар ердан 45 центнердан ҳосил етиштириш учун курашмоқда. Сиз чапдаги суратда ўртоқ Раимовани кўриб турибсиз. Бу йил Оққўрғон бошқармасидаги «Коммунизм» колхозининг деҳқонлари ҳосилнинг 60 процентини машина билан териб олишга аҳд-паймон қилишган. Пахта далаларида 19 та терим машиналари ишлайди. Суратда (тепада) сельхозтехника бирлашмаси район бўлимидан сотиб олинган машиналар колхозга жўнатилмоқда.

Қ. Розиқов, А. Тўраев фотолари.

МЕХАНИЗАЦИЯНИНГ ШАРОФАТИ

— Бултур бу пайтда далаларда ўт ўриб юрган эдик, — дейди участка партия бюросининг секретари Т. Дуйсибоев, — ва аҳволни тушунтириб беради.

— Бу йилги ишлар қалай, — деган саволимизга Дуйсибоев чеҳраси очилиб жавоб қайтаради.

— Ҳозирги пайтда ишни янгичасига ташкил қилдик, — дейди у, — звено бошлиқларининг ҳаммаси механизаторлардан. Сифат учун кураш биринчи ўринга қўйилди. Масалан, ўтган йили 4—5 марта культивация қилинган бўлса ҳам карталарни ўт босиб ётарди, бу йил 2—3 марта трактор юргизилган жойларда ўтнинг илдизи қуриб кетяпти.

Кенг пахтазор... Сершох ва бўйчан ғўзалар қуёш нурини эмиб, ҳосилига ҳосил, ривожига ривож қўшмоқда. Қатор ораларини культивация қилаётган механизатор-звено бошлиқлари, чеканка қилиб юрган колхозчилар ўзларининг бу йилги иш натижаларидан хурсанд бўлиб сўзлашади. 49 гектар пахта майдонига эга бўлган механизатор-звено бошлиғи Аҳмаджон Саидов деҳқончиликда амалга оширилаётган янги усул — пахтачилик звеноларига механизаторлардан бошлиқ қилиб қўйиш қишлоқдаги каттадан-кичикка маъқул бўлаётганини, одамларнинг меҳнатга бўлган муносабати тубдан ўзгарганлиги ҳақида гапиради.

— Масалан бизнинг бригадани олиб кўрайлик, — дейди Аҳмаджон, — илгари ҳам звено бошлиқлари бўларди, лекин ўша вақтлардаги звено бошлиқларининг ишни комплекс механизациялаштиришга муносабати, ўз-ўзидан маълумки, механизатор-звено бошлиғи мўлжалидагига ўхшамасди. Улар кўпинча бригада бошлиғининг гапини такрорлар, баъзан эса звенодаги тракторчининг яхши ниятига тушунмай ҳатто унга халақит берарди. Тракторчи эса звено бошлиғига зарда қилиб «менга нима» деб, билган ишини қилиб кетаверарди. Эндичи, тракторчининг ўзи звено бошлиғи, у культивация, эгат очиш, ўғит солиш ёки ҳашаротга қарши курашда гирромликка, пала-партишликка асло йўл қўймайди. Биз ўз тажрибамизда кўряпмиз, звено бошлиқларини механизаторлардан бўлиши колхозга ҳам, колхозчига ҳам жуда маъқул!

Унинг бу гапини бригада бошлиғи Сарвар Муллажонова ҳам қўллаб-қувватлайди. 110 гектар ернинг ҳар гектаридан 33 центнердан ҳосил етиштириш учун курашаётган бу бригадала механизаторлардан иборат иккита звено тузилган. Иш шу хилда янгичасига олиб борилаётгани учун ғўза бултургига қараганда серҳосил бўлиб ўсяпти. Ўтган ярим йил давомида қилинган ҳаражат бултурги ярим йил давомида сарфланган ҳаражатдан бир мунча кам. Механизациянинг шарофати туфайли шундай бўлди. Ҳа, астойдил ишласа бўларкан-ку!

Сарвар опа далага бошлайди. Ғўза қаторларда юрсангиз тўпиққача ботиб кетасиз, атрофда гиё учрамайди. Ғўзаларнинг кўсак туғиши чакки эмас, ҳар тупида 5— 6 тадан кўсак бор.

— Ғўза парваришини августда ҳам бўшаштирмаймиз, — дейди Сарвар опа. Бизнинг ўтган йиллардаги энг катта ҳатойимиз августга келганда ишни ташлаб қўйиш экан. Июнь, июлда қаттиқ уринардик-да, ғўза шиғил кўсаклади, деб августда унча уринмасдик, натижада, ғўза тупларидаги кўсак суст етиларди ва августда олган шона, гуллар бепарволик натижасида тўкилиб кетарди. Бунинг устига август ойида трактор ғўза қаторларига ораламагани сабабли ўт ўсиб айни йиғим-терим палласида дала ниҳоятда ифлосланиб кетарди. Биз ўтган йилларда йўл қўйиб келинган ҳатойимизга тушундик.

Юқори Чирчиқ бошқармасига қарашли «Правда» колхозининг 6-участкасидаги ҳамма бригадаларда Сарвар опа айтгандек август ойида, айниқса, ғайрат кўрсатиб ишланмоқда. Улар ўтган йиллардаги қолоқликдан чиқиб 835 гектар ернинг ҳар гектаридан пландаги 29 центнер ўрнига 33 центнердан ҳосил етиштириш учун курашмоқдалар. Бу, 1963 йилдагига қараганда гектар бошига 10 центнердан кўп демакдир.

— Биз ана шу социалистик мажбуриятимизни шараф билан бажарамиз, — дейди участка бошлиғи ўртоқ Ким Эк-ман, — бу бизнинг Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартиясининг 40 йиллик тўйига совғамиз бўлади!

С. МАҲКАМОВ.

ДЕҲҚОН МАДАДКОРИ

Звеномиз аъзолари мўл ҳосил етиштириш йўлида тинмай меҳнат қилишяпти. Ғўзаларни чуқур культивациядан чиқариб, меёрига қараб суғоряпмиз. Биз ҳамма майдонимизга 60×60 усулида чигит экқан эдик. Бу кўчатни узунасига ва кўндалангига парвариш қилишда энг қулай бўлди. Қисқа вақт ичида уч марта узунасига, тўрт марта кўндалангига культивация қилдик. Озиқлантиришни ҳам анча барвақт ўтказдик. Охирги ўғит беришни 10 июлда муваффақиятли тамомладик.

Шуниси қувончлики, звеномизда ҳар бир иш ўз вақтида ўтказилди. Ортиқча харажатларга йўл қўймадик. Шу сабабли ҳам қисқа вақт ичида 450 сўм маблағ тежаб қолдик.

Мен йил бошидан бери ўзим техникани бошқармоқдаман. Ҳосилни йиғиб олишни ҳам машина ёрдами билан ўтказмоқчимиз. Бу эса ортиқча харажатларнинг янада кескин камайишига сабаб бўлади. Звеномизнинг ғўзаларини барвақт дефолиация қилиб, кўсакларнинг барвақт очилишига ҳаракат қиламиз. Мен механик-ҳайдовчилар билан мусобақалашиб, мавсумда 100 тонна «оқ олтин»ни «зангори кема»ларда териб беришга сўз бердим. Машина деҳқон мададкори.

К. ХАЙДАРОВ,

Бекободдаги Дзержинский номли колхознинг звено бошлиғи — механик-ҳайдовчиси.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ИХТИСОСЛАШТИРИШ УЧУН ЭКОНОМИКАНИ ЧУҚУР БИЛИШ КЕРАК

ЎРТОҚ Н. С. ХРУШЧЕВНИНГ 1964 ЙИЛ 10 АВГУСТДА ТАТАРИСТОН АССРДАГИ «АВАНГАРД» КОЛХОЗИ ВА АЛЬМЕТЬЕВ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БОШҚАРМАСИНИНГ РАҲБАР ХОДИМЛАРИ БИЛАН ҚИЛГАН СУҲБАТИ

Татаристонда меҳмон бўлиб турган КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси Н. С. Хрушчев 10 августда Альметьев ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Авангард» колхозига борди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев бир кунда Татаристон республикасининг далалари бўйлаб икки юз километрдан ортиқ йўл босди.

— Татаристонга биринчи марта келишим, — дейди Н. С. Хрушчев. — Бу ажойиб ўлка экан. Уни кўрганда Курск областини кўраётгандек бўляпман. Ҳосилдор далалар билан кичик-кичик ўрмонзорлар бир-бирига туташиб кетган. Қишлоқлар ям-яшил боғлар билан бурканган бўлиб, худди Курск областидаги сингари жавдар, буғдой, нўхат, қанд лавлаги, картошка ўсиб ётибди. Далаларнинг аксарияти меҳр билан парвариш қилинган, кўп колхозларнинг аъзолари мўл ҳосил йиғиштириб олишар экан. Менга қишлоқ хўжалик ходимларининг айтишларича, ғоят катта майдонлардаги нўхат гектар бошига 17-20 центнердан дон бераётган эмиш.

Лекин, — деб сўзини давом эттиради Никита Сергеевич, — минерал ўғитлар етишмаслиги орқасида шу ерларнинг бойлигидан ҳали тўлиқ фойдаланилаётгани йўқ. Яқин 2-3 йил ичида биз Татаристонга ҳам, Бошқирдистонга ҳам, бошқа районларга ҳам минерал ўғитлар бера оламиз. Ўшанда улар қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилини икки баравар, балки уч баравар ошириб юборишлари мумкин.

Ўртоқ Н. С. Хрушчев колхоз раиси ўртоқ Каримуллин ва ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи ўртоқ Хохлов билан бирга «Авангард» колхозининг далаларини айланиб, буғдой, тариқ, маккажўхори, қанд лавлаги, нўхат ва бошқа экинларни кўздан кечирди, колхозчилар қилган меҳнатнинг натижаларига юксак баҳо берди.

Колхоз раҳбарлари маккажўхори гектар бошига 400 центнергача кўкпоя, тариқ 20 центнер, балки бундан ҳам кўпроқ дон, қанд лавлаги 270-280 центнер, картошка 150-160 центнер ҳосил беражагини айтдилар.

— Сизларнинг шароитларингиз учун бу яхши ҳосил, — дейди ўртоқ Хрушчев. — Бунинг устига шу ҳосил минерал ўғит солмасдан етиштирилган. Колхоз ҳар гектар ерга 5-6 центнер минерал ўғит солиш имкониятига эга бўлиб, ўзинглар ҳам маҳаллий ўғит тайёрлашни кўпайтирганларингдан кейин Татаристон ерларида гектар бошига 30-40 центнер дон, 200-250 центнер картошка, 300-350 центнер қанд лавлаги олиш мумкин. Мен сизларга айтиб бераётган кўрсаткичларга сизларнинг шароитларингизга ўхшаш шароитдаги илғор колхоз ва совхозлар ўғитлардан кенг фойдаланиб ва қишлоқ хўжалик экинларининг энг яхши навлари уруғини экиш асосида ҳозирдаёқ эришдилар.

Далалар кўздан кечирилгандан кейин, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ихтисослаштиришга, республика имкониятларидан яхшироқ фойдаланишга доир масалалар устида колхоз, ишлаб чиқариш бошқармаси раҳбарлари билан, шунингдек шу ерда ҳозир бўлган Татаристон АССР раҳбарлари билан суҳбат бўлиб ўтди.

Н. С. Хрушчев. Мен сизларга баъзи саволларни бермоқчиман ва шу саволларга очиқ, холисона жавоб беришингизни илтимос қиламан. Мен шу масалалар хусусида ҳозиргача мамлакатнинг бошқа зоналарида — Поволжье, Дон ва Кубанда, Шимолий Осетияда суҳбатлашиб олдим. Бу суҳбатларнинг мазмунини матбуотдан биласизлар. Энди сизларнинг тажрибангиз билан танишиб олиш, қишлоқ хўжалигидаги миллион-миллион ходимларни қизиқтириб турган масалалар хусусида сизларнинг фикрингизни эшитиш имконияти туғилди. Қани, менга айтинглар-чи, дам бериб қўйилган шудгордан қанча ҳосил оляпсизлар-у, колхоз банд қилиб қўйилган шудгордан, ёки кузги шудгордан икки йилда жами қанча ҳосил йиғиштириб оляпти. Шу саволни мен бошқа зоналардаги қишлоқ хўжалик ходимларига берган эдим. Энди сизнинг колхозингизга, Татаристон республикасининг вакили бўлган зонага оид жавобни эшитмоқчиман.

(Давоми иккинчи бетда).

ЎРТОҚ Н. С ХРУШЧЕВ ҚОЗОҒИСТОННИНГ ҚЎРИҚ ЕРЛАРИДА

КОМСОМОЛЬСКАЯ, (Кустанай области), 12 август **(Матбуот группаси).** КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ Н. С. Хрушчев бугун эрталаб бу ерга келди. Ўртоқ Н. С. Хрушчев билан бирга партия Марказий Комитетининг секретари В. И. Поляков ҳам келди.

Н. С. Хрушчевни Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Ю. Юсупов, Қозоғистон ССР Министрлар Советининг Раиси Д. А. Кунаев, Қўриқ ўлка партия комитетининг биринчи секретари Ф. С. Коломиец, ўлка ижроия комитетининг раиси В. В. Мацкевич, Кустанай қишлоқ область партия комитетининг биринчи секретари А. М. Бородин, область ижроия комитетининг раиси М. Г. Моторико ва бошқалар кутиб олдилар.

Н. С. Хрушчев станциядан Қорабалиқ тажриба станциясига жўнаб кетди.

Никита Сергеевич экинларни, тажриба ва селекция участкаларини кўздан кечирди, станция директори В. Г. Савостин билан, кекса селекциячилардан Л. В. Пименова, Н. В. Лазарев, А. А. Думичлар ва станциянинг бошқа илмий ходимлари билан суҳбат қилди.

Шундан кейин ўртоқ Н. С. Хрушчев Костриковский, Пешковский совхозларининг далаларини, зотли моллар виставкасини бориб кўрди.

Тушдан кейин «Пешковский» совхозининг марказий усадьбасида Н. С. Хрушчев Федоров ишлаб чиқариш бошқармасидаги хўжаликларнинг раҳбарлари ва мутахассислари билан суҳбат қилди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети яқинда «Ишлаб чиқариш таълими жорий қилинган ўрта умумий таълим меҳнат политехника мактабларида ўқиш муддатини ўзгартириш тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

Ишлаб чиқариш таълими жорий қилинган ўрта умумий таълим меҳнат политехника мактабларида саккиз йиллик мактаб базасида уч йил ўрнига икки йиллик ўқиш муддати белгиланди.

Ишлаб чиқариш таълими жорий қилинган ўрта умумий таълим меҳнат политехника мактабларини ўқишнинг янги муддатига кўчириш 1964 йил 1 сентябрдан бошлаб икки йил мобайнида амалга оширилиши керак.

Иттифоқдош республикаларнинг маориф министрликлари ва халқ маорифи министрликлари умумий таълим мактабларининг ўқув планлари ва программаларига тегишли ўзгартишлар киритишлари, ўрта мактабларни планли суратда ва уюшқоқлик билан ўқишнинг янги муддатига кўчиришни таъминлашлари лозим.

Иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советларига ўрта умумий таълим мактабларини тамомлаб чиққанларни ўз вақтида ишга жойлаштириш чораларини кўриш топширилди. Бу мактабларни тамомлаб чиққан кишиларни планли суратда ва уюшқоқлик билан ишга жойлаштириш мақсадида иттифоқдош республикалар Министрлар Советларининг мақсадга мувофиқ деб топилган жойларда 1966 йил биринчи кварталининг охири — иккинчи кварталининг бошида ўн биринчи синфларни битириб чиқариш маросимларини ўтказишларига руҳсат берилди.

Иттифоқдош республикаларнинг Компартиялари Марказий Комитетлари ва Министрлар Советларига ўрта мактаблар юқори синфлари ўқувчиларининг ишлаб чиқариш таълимини тегишинча уюштириш ва уларнинг корхоналарда, совхоз ва колхозларда ишлаб чиқариш тайёргарлигини ўтишлари учун моддий базани янада ривожлантириш чораларини кўриш таклиф этилди.

ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ ИХТИСОСЛАШТИРИШ УЧУН ЭКОНОМИКАНИ ЧУҚУР БИЛИШ КЕРАК

(Боши биринчи бетда)

Шу саволга жавоб берган вақтда иқтисодий кўрсаткичларга ва фақат иқтисодий кўрсаткичларга таяниш керак. Агар банд қилиб қўйилган шудгор жами икки галги ҳосилда дам бериб қўйилган шудгордаги бир галги ҳосилга нисбатан кўпроқ маҳсулот бераётган бўлса, демак, экинни банд қилиб қўйилган шудгорга, кузги шудгорга эка бериш керак. Борди-ю, бундай афзаллик дам бериб қўйилган шудгор тарафида бўлса, унда шудгорга дам бериб қўйишни давом эттира бериш керак.

Г. Х. Каримуллин (колхоз раиси). Ижозатингиз билан колхозимизнинг сўнгги йиллар ичидаги мутлақо аниқ маълумотларини айтиб берсам. 1959—1961 йилларда дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳар гектаридан ўрта ҳисобда 13 центнер дон ҳосили олинди. 1961 йилдан кейин биз кузги экинларни банд қилиб қўйилган шудгорга, баҳори экинларни эса кузги шудгорга эка бошладик. Шудгорни банд қилиб турувчи экин сифатида 1961—1963 йилларда нўхат экиб, ҳар гектар ердан ўрта ҳисобда 14,2 центнер ҳосил олдик. Нўхатни йиғиштириб олганимиздан кейин тупроқни тайёрлаб, кузги экинлар экдик. Банд қилиб қўйилган шудгорнинг ҳар гектаридан олинган кузги экинлар ҳосили 11,2 центнер бўлди.

Н. С. Хрушчев. Хўш, икки йилда ҳар гектаридан шу тариқа қанча дон оляпсиз?

Г. Х. Каримуллин. Колхоз икки галги ҳосилда гектар бошига 25,4 центнер ҳосил (банд қилиб қўйилган шудгордан 14,2 центнер нўхат ва нўхатдан кейин экилган жавдардан 11,2 центнер дон) олди. Бизнинг шароитимизда дам бериб қўйилган шудгор гектар бошига 13 центнер дон берди. Шундай қилиб, дам бериб қўйилган ердаги экин билан банд қилиб қўйилган шудгордаги экиннинг жами маҳсулотини таққослаб кўрсак, афзаллик банд қилиб қўйилган шудгор тарафида бўлади. У ҳар гектар ерда 12,4 центнер қўшимча дон берди.

Шуни қўшиб қўймоқчиманки, биз шудгорга дам бериб қўйишдан воз кечганимиздан бери колхозда дон етиштириш анча кўпайди. Ҳозирги вақтда барча кузги экинларнинг 73 проценти банд қилиб қўйилган шудгордан нўхат йиғиштириб олинганидан кейин экилмоқда. Биз дам бериб қўйилган шудгор билан банд қилиб қўйилган шудгорнинг иқтисодий фойдасини озуқа бирлиги асосида ҳисоб-китоб қилиб ҳам кўрдик. Қуйидаги рақамлар ҳосил бўлди. Дам бериб қўйилган шудгорга экилган дон экинлари гектар бошига 18,5 центнер озуқа бирлиги берган бўлса, банд қилинган шудгордаги дон экинлари (нўхат билан жавдар қўшилиб) гектар бошига 35,8 центнер озуқа бирлиги берибди.

Мен баъзи ўртоқлардан гўё дам бериб қўйилган шудгордан олинган маҳсулот сарфлари банд қилинган шудгордан олинган маҳсулот сарфларига нисбатан анча камроқ, деган сўзларни эшитиб қолдим.

Колхоз мутахассислари буни ишлаб чиқаришдаги конкрет шароитда текшириб кўришди. Ўртадаги тафовут унчалик катта бўлиб чиқмади, ҳар қалай банд қилинган шудгордан олинган энг оз миқдордаги қўшимча маҳсулот шу тафовутни қоплаб кетади.

Дам бериб қўйилган шудгорнинг ҳар гектаридан 13 центнер ҳосил олинганида, бир гектар ердаги жавдарни парвариш қилишга бўлган бевосита харажатлар 11 сўм 28 тийинни ташкил этди. Нўхатни (ҳосили 14,2 центнер) ва жавдарни (ҳосили 11,2 центнер) етиштиришга қилинган бевосита харажатлар 17 сўм 47 тийин бўлди. Бир қарашда жиддий тафовут бордек туюлади — 6 сўм 19 тийиндан иборат тафовут дам бериб қўйилган шудгорнинг фойдасига гапираётгандек кўринади. Лекин боя айтганимдек, биз банд қилинган шудгордан 12,4 центнер қўшимча нўхат олдик. Бизнинг зонамизда бир центнер нўхатнинг харид нархи 21 сўм. Шундай қилиб, фақат ярим центнер нўхатни сотиш билан харажатдаги тафовутни қоплаб олиш мумкин.

Н. С. Хрушчев. Сиз диққатга сазовор ҳисоб-китоб қилибсиз. Сиз айтган рақамлар мамлакатнинг бошқа районларидаги колхоз раислари ва мутахассислари менга айтган рақамларга тахминан мос келиб турибди. Иқтисодий фойдани ҳисоблашдаги методикангиз ҳам диққатга сазовор экан. Маҳсулот бирлигига сарфланаётган меҳнатни қўлга қалам ушлаб ҳисоблаб чиқиш ҳамда кўпроқ маҳсулот бераётган, меҳнатни яхшироқ оқлаётган тартибни қўлланиш керак. Афсуски, бизда баъзан, ҳатто мутахассислар ҳам дам бериб қўйилган шудгор билан банд қилиб қўйилган шудгорнинг фазилатларига баҳо беришга нотўғри муносабатда бўлишади. Улар дам бериб қўйилган шудгордан олинган бир галги ҳосилни банд қилиб қўйилган шудгордан олинган бир галги ҳосилга таққослаб кўришади. Бундай қилинганида, дам бериб қўйилган шудгор агар яхши ишланган бўлса, унинг ҳосили ҳамма вақт юқори бўлиши турган гап. Борди-ю, дам бериб қўйилган шудгордан олинган бир галги ҳосил банд қилинган ёки кузги шудгордан олинган икки галги ҳосилга таққослаб кўрилса, манзара тамомила бошқача бўлиб чиқадики, буни сиз яхши кўрсатиб бердингиз. Шуни назарда тутганда, сизнинг колхозингиз шароитида афзаллик банд қилиб қўйилган шудгор тарафидадир. У, гектар бошига 12,4 центнер қўшимча дон беряпти.

Ф. Табеев (КПСС Татаристон область комитетининг биринчи секретари). Бизнинг республикамиздаги колхоз ва совхозларнинг аксарияти шудгорга дам бериб қўйишдан воз кечди. 1960 йилда республикада 651 минг гектар ер, ёки ҳайдаладиган ерларнинг 16,7 проценти шудгорланиб, дам бериб қўйилган эди, нўхат эса фақат 73 минг гектар ерга экилган эди. 1963 йилда атиги 32 минг гектар ерга, ёки ҳайдаладиган ерларнинг 0,8 процентига дам берилди, 650 минг гектар ердаги шудгор эса нўхат билан банд қилинди, бу ҳайдаладиган ерларнинг 16,5 процентига тўғри келади. Шундай қилиб, нўхат дам бериб қўйилган шудгорни деярли батамом ситиб чиқарди.

Н. С. Хрушчев. Бу мен учун янги гап эмас. Нўхат экиб шудгорни банд қилиб қўйиш ниҳоятда самарали иш эканлигини илғор колхозлар аллақачон исботлашган. Бундан ўн йилча илгари С. К. Коротковнинг Чувашия шароитида колхозимиз банд қилинган шудгорнинг ҳар гектаридан 15-20 центнер нўхат ёки 15 тонна эртаги картошка олди, ҳосилни йиғиштириб олгандан кейин эса кузги экинлар экиб, ҳар гектаридан 20 центнер дон етиштирди, дегани эсимда. Республикангизнинг қимматли тажрибаси ҳам худди шу гапга далолат бериб турибди.

Г. Х. Каримуллин. Сиз, Никита Сергеевич, колхозимизнинг далаларидан биридаги нўхатни ҳозиргина кўриб келдингиз. Биз уни янча бошладик. Дастлабки гектарлар 18 центнердан ҳосил берди. Нўхатдан кейин экилган жавдарнинг гектар бошига камида 12-13 центнер ҳосил беришига аминман. Нўхат — кузги экинлар олдидан экиш учун жуда яхши экин.

Н. С. Хрушчев. Энди сиз билан картошка тўғрисида гаплашмоқчиман. Колхозингиз сўнгги йилларда картошкадан қандай ҳосил олиб келяпти?

Г. Х. Каримуллин. Биз ҳар гектаридан 100-120 центнер картошка йиғиштиряпмиз. Йил қулайроқ келиб қолса, ҳосил сал кўпроқ ҳам бўляпти.

Н. С. Хрушчев. Сиз шу ҳосилни минерал ўғит солмасдан оляпсизми?

Г. Х. Каримуллин. Деярли минерал ўғит солмаяпмиз, лекин гўнгни албатта соляпмиз.

Н. С. Хрушчев. «Деярли» деганингиз нимаси?

Г. Х. Каримуллин. 1963 йилда ҳайдаладиган ҳар гектар ерга тахминан 16 килограмм ҳисобидан колхозга 100 тонна минерал ўғит ажратилган эди. Биз эса 90 гектардан кўпроқ ерга қанд лавлаги ва бошқа техника экинлари эккан эдик. Бу экинларга ўғит солмаса бўлмайди. Донли экинларга солиш учун аслида ҳеч нарса қолмади.

Н. С. Хрушчев. Қанд лавлагига қанча минерал ўғит солдингиз?

Г. Х. Каримуллин. Бир ярим центнердан.

Н. С. Хрушчев. Бу жуда кам. Давлат қанд заводлари орқали ҳар гектар қанд лавлагига 10 центнер минерал ўғит ажратиб беряпти. Шунча миқдордаги ўғитни лавлагига солиш ҳар бир колхоз ва совхоз учун қонун бўлиб қолмоғи керак.

Г. Х. Каримуллин. Биз саноатбоп қанд лавлаги экаётганимиз йўқ. Ҳозирча чорвага едириш учун қанд лавлаги экиб турибмиз. Бундай лавлаги учун ўғит бериш планлаштирилмайди. Мен саноатбоп лавлагига қанча миқдорда ўғит ажратилаётган бўлса, чорвага едириш учун экилган қанд лавлагига ҳам ана шунча ўғит ажратиш керак, деб ҳисоблайман.

Н. С. Хрушчев. Сизларнинг тажрибангиз шуни кўрсатиб турибдики, Татаристонда саноат мақсадлари учун қанд лавлагини кўпроқ етиштирса, бинобарин қанд саноатини ҳам ривожлантирса бўлар экан. Қанд лавлаги колхоз ва совхозлар учун сердаромад экин. Бунинг устига қанд заводлари ҳузурида турупдан фойдаланиб, чорва молларни сўқимга боқиш мумкин. Бас шундай экан, икки ёқлама фойда олинади. Қанд лавлаги ҳам қанд-шакар беради, ҳам гўшт олиш учун ем беради. Қанд лавлагини тупроғи энг яхши ерларга экиб, минерал ўғит солиш керак, албатта. Ҳар центнер минерал ўғит эвазига қанд лавлаги энг кўп ҳосил беради.

Ф. А. Хохлов (ишлаб чиқариш бошқармасининг бошлиғи). Колхозларимиз қанд лавлагининг фойдасини тушуниб қолишди, шунинг учун қанд лавлагини кўпроқ экишга бажонидил рози бўлишади.

Н. С. Хрушчев. Энди Татаристон республикасининг раҳбарлари олдига, колхозларнинг раҳбарлари олдига картошка етиштиришга тааллуқли бўлган баъзи масалаларни қўймоқчиман. Ҳаммаларингиз Татаристонда картошка етиштириш учун қулай шарт-шароит бор, деган гапни айтасиз. Ҳақиқатан ҳам шундай. Айрим колхозлар қайир ерларнинг ҳар гектаридан 30-40 тонналаб картошка олаётганини кўрсатувчи мисолларни менга айтиб беришди. Картошка экишга қулай ерларингиз қанча борлигини диққат билан ҳисоблаб кўринглар, олимлар билан маслаҳатлашинглар, ўз зоналарингизда картошка минерал ўғитни қанчалик кўтара олишини суриштириб билинглар. Сизларнинг республикангизда картошка минерал ўғит харажатини яхшилаб қоплайди, деган фикрдаман.

Биз товар картошка бераётган майдонларнинг ҳаммасига зарур миқдорда минерал ўғитлар ажратиб беришимиз мумкин. Лекин ана шу ўғит эвазига, мен айтар эдимки, маълум бир тилхат бериб қўйиш керак. Ўғитни оладиган сизлар — қани, тилхат беринглар-чи: ана шу ўғитни солгандан кейин қанча товар картошка бера оласизлар.

Бу гапни айтаётганимнинг боиси нима? Биз буни аввал ўртоқ Табеев билан гаплашиб олган эдик, ҳозир шу фикрни сизларга ҳам айтиб қўйдим. Биз шуни ўйлаб кўришимиз керакки, картошка етиштириш учун яхши шароитларга эга бўлган Татаристон ҳамда шу каби бошқа баъзи областлар ва республикалар жануб районларига товар картошка етиштириб берадиган йирик манба бўлиб қолсин. Сизларнинг республикангиз билан жануб орасида арзон сув йўли бор. Волга орқали Волгоградга картошка етказиб бериш мумкин. Сизлар Ростов-Донга, Озарбайжонга, Ўзбекистонга картошка етиштириб бера оласиз. Чамаси, Татаристондаги колхоз ва совхозлар жанубга кечки карам ҳам етиштириб бера олсалар керак. Жануб районлари бўйлаб сафар қилган вақтимда, колхоз раислари ва совхоз директорлари суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан 200 центнердан кечки карам олишаётганини айтишди. Сизларнинг республикангизда суғориладиган ерлардаги карам гектар бошига 600-700 центнер ҳосил бериши мумкин. Карамни назарда тутганда, сизларнинг бир гектарерингиз жанубдаги 3 гектар суғориладиган ерга баравар. Агар жанубдаги баъзи саноат марказларига картошка, карамни етарли миқдорда бериб турсангиз, у ҳолда, жанубдаги суғориладиган ерларни бошқа энг қимматли экинлар етиштириш учун бўшатиб олиш мумкин.

Ўз навбатида, жанубдаги районлар сизларнинг шаҳарларингизга жануб шароитида етиштириладиган эртаги сабзавот ва бошқа баъзи экинлар маҳсулотини етказиб берган бўлур эдилар.

Мен картошка билан кечки карамни мисол тариқасида гапирдим. Лекин ўзларингиз ўйлаб кўринг-чи, эҳтимол, сизларнинг шароитингизда жанубдаги саноат марказлари учун бошқа кечки сабзавотлар етиштириб бериш ҳам фойдали бўлар. Сизлар етиштирадиган сабзи, ош лавлаги жанубдагига нисбатан анча арзонроқ бўлса, ажаб эмас. Ўшанда товар сабзи ва ош лавлаги етиштиришни йўлга қўйиб, бу маҳсулотларни жанубга олиб кетиш мумкин.

Менингча, карамнинг ҳаммасини суғорадиган қилиш керак. Ҳозир сизлар карамни аслида суғормасдан етиштиряпсизлар. Кўчат жонланиб олгунча бир-икки бор сув қуясизлар-у, шу-шу ҳамма гап ёмғирга қараб қолади. Қадимда деҳқон картошкани шу тахлитда етиштирар эди. Лекин суғориладиган деҳқончиликни бошқариш учун унинг зарур маблағлари ва имкониятлари йўқ эди. Шу сабабдан, табиат нимани берса, шунга шукур қилиб юраверар эди. Колхоз ва совхозларда аҳвол тамоман бошқача. Уларнинг каттагина моддий имкониятлари бор. Сизларнинг электр энергиянгиз бор. Заводларимиз насослар ва бошқа суғориш ускуналари ишлаб чиқаряпти. Агар экинларни сувга яқинроқ экиб, далага сув қуйиб турсангиз, ҳар гектар ердан 200 центнер эмас, балки 600-700 центнер карам олишингиз, яъни ҳосилни уч ҳисса оширишингиз мумкин. Буларнинг ҳаммасини ўйлаб кўринг. Сабзавотчиликни суғоришга шартта кўчириш ҳар бир колхоз ёки совхознинг қўлидан кела бермайди, албатта, лекин бунга астойдил ҳозирлик кўриш керак.

Сизларга мана шундай маслаҳат бермоқчи эдим: иложи бўлган жойларда картошкани ҳам суғоринглар, ўшанда мўл ҳосил олишга умид боғлайвериш мумкин. Колхоз ва совхозларда гўнг бор. Сизларда ҳойнаҳой торфзорлар ҳам бордир. Бинобарин, торф-гўнг компостлари тайёрлашни йўлга қўйиш имконияти мавжуд. Минерал ўғитлар оласиз. Шундай шароитда суғориладиган ерларнинг ҳар гектаридан камида 300-350 центнер картошка олиш мумкин ва керак.

Г. Х. Каримуллин. Бизда суғориладиган ерларда картошка етиштиришни ташкил қилиш учун имконият бор.

Н. С. Хрушчев. Яна бир масала юзасидан ўз фикрларимни сизларга айтиб бермоқчиман. Биз Марказий Комитет Президиумида картошка ва сабзавот етиштириш, уларни реализация қилиш ва сотиш ишларини бирон даражада бир-бири билан боғлаб олиб бориш тўғрисида фикрлашдик. Мен бу масала ҳақида картошка ва сабзавот етиштираётган хўжаликларнинг раҳбарлари билан маслаҳатлашдим. Сабзавот ва картошка етиштирувчиларнинг ана шу маҳсулотларни шаҳарда сота олишларига имкон берадиган тарзда иш олиб боришга тўғри келса керак. Бунда гап кўп миқдорда товар сабзавот ва картошка етиштирадиган колхоз ва совхозлар тўғрисида бораётир. Бундай колхоз ва совхозлар шаҳарларда ўз магазинларига, ўзларининг сотувчи ходимларига эга бўлишлари мумкин. Хўжалик сабзавотни даладан ёки складдан бевосита магазинга етказиб беради. Колхозлар сабзавот ва картошкани, албатта, давлат томонидан белгиланган нархларда сотадилар. Афтидан, қандайдир максимал нархни белгилашга ва шу нархдан юқори сотиш мумкин эмас, шундан пастроқ нархларда сотадиган бўлсангиз ихтиёр ўзингизда, деб айтишга тўғри келса керак.

Бундай системанинг қандай афзалликлари бўлиши мумкин? Ҳозирги вақтда бизда сабзавотга бўлган талабни ҳеч ким ҳисобга олмаётир. Бунинг орқасида шундай аҳволни кўриш мумкин: колхоз ёки совхоз сабзавотларни шартномага мувофиқ етказиб бериши лозим бўлган магазинга карам келтирди, деб фараз қилайлик. Магазинда эса колхоз ёки совхозга: сизлар беш тонна карам келтирибсиз, бизга эса фақат бир тоннаси керак, деб жавоб қиладилар. Хўжалик кўпинча бу маҳсулотни реализация қила олмайди ва бунинг натижасида маҳсулот нобуд бўлади. Агар колхоз ёки совхознинг ўзи сабзавотни сотадиган бўлса, аҳолининг талабларини ўрганиб чиқади. Колхоз раиси ҳамиша магазин билан алоқа боғлайди ва харидорлар ҳаммадан олдин қандай сабзавотларни талаб қилаётганлигини суриштириб билади ва бундай сабзавотларни магазинга етказиб беради. Шундай қилганда хўжалик сифати ёмон сабзавотни истеъмолчига сотиш учун магазинга юбормайди. Хўжалик раҳбари сифатсиз сабзавотни ҳеч ким харид қилмаслигини ва бинобарин, хўжалик зиён кўришини тушуниб олади.

Сабзавот савдоси шу тариқа уюштирилганида йирик сабзавот хўжаликларида сабзавотни қайта ишлайдиган корхоналар бўлиши керак. Масалан, карам, помидор, бодринг тайёрлашни олиб кўрайлик. Колхоз ва совхозлар сабзавотларни етарли миқдорда тузлаш ва тайёрлаш учун, албатта, ўз складларига эга бўлишлари керак.

Бунда гап, албатта, шаҳарлар атрофида бўлган ва истеъмолчиларга юқори сифатли сабзавотларни тез етказиб бера оладиган колхоз ҳамда совхозлар тўғрисида бораётир. Менинг фикримча шундай қилиш колхоз ёки совхоз учун наф келтиради ва истеъмолчига қулайлик туғдиради. Ўртоқлар, бу тўғрида ўйлаб кўрингиз, таклифларни ишлаб чиқиб тақдим этингиз. Юлғичлик бўлмаслиги учун нарх-наво тўғрисида ўйлаб кўриш керак. Истеъмолчи яхши сифатли сабзавот олаётганлигини ва илгари сотиб олганидан пастроқ нархларда сотиб олаётганлигини ҳис этиши муҳимдир. Менинг фикримча, колхоз ва совхозларнинг магазинларидаги нархлар бир қанча ҳолларда анча паст бўлиши мумкин, чунки колхоз ва совхозларнинг савдо-сотиқ харажатлари давлат савдоси системасидагидан анча кам бўлади. Давлат савдоси системасида эса маҳсулот ишлаб чиқарувчидан то истеъмолчига бориб етгунча анча узоқ йўл босиб ўтади.

Г. Х. Каримуллин. Биз бундай тартиб бўлишини кўпдан буён кутиб келмоқдамиз. Колхозлар истеъмолчига юқори сифатли маҳсулот етказиб беришдан манфаатдордирлар. Аммо улар ҳамиша ҳам шундай қила оладилар, деб бўлмайди. Биз топшираётган сабзавотлар складларга бориб тушади ва истеъмолчига бориб етгунча кўпинча бузилиб қолади.

Н. С. Хрушчев. Марказий Комитет Пленумида менга колхозларда меҳнат унумдорлигини оширишга тааллуқли баъзи масалалар ҳақида гапиришга тўғри келса керак. Бизда қандай аҳвол содир бўлмоқда? Колхоз ва совхозларнинг бир неча йил мобайнидаги иш натижаларига назар соладиган бўлсак, кўп колхозлар ишлаб турган бир киши ҳисобига совхозлардагига нисбатан анча кам маҳсулот етиштираётганликларини кўриш мумкин. Айрим рақамларни келтириб ўтаман. 1962 йилда совхозларда ишлаб турган бир киши ҳисобига 85 центнер, колхозларда эса 48 центнер дон етиштирилди.

Совхозда ишлаб турган ҳар бир киши қарийб икки баравар кўп дон етиштираётганлигини кўриб турибмиз. Бу ўртача рақамлар. Кўп колхозларда ишлаб турган бир киши ҳисобига маҳсулот етиштириш даражаси ана шу ўртача рақамлардан анча паст. Ҳолбуки, объектив шароитлар колхозларда ҳам, совхозларда ҳам бир хилдир. Колхоз ҳам, совхоз ҳам социалистик хўжалик бўлиб, зарур техникага, ерга, бошқа ишлаб чиқариш воситаларига эга. Биз маҳсулот етиштириш даражаси жиҳатидан колхозларнинг совхозлардан орқада қолиш сабабларини чуқурроқ ўрганишимиз, колхозларнинг ишлаб чиқаришни ташкил этиш соҳасида маҳсулот бирлигига меҳнат сарфини камайтиришда катта муваффақиятларга эришган илғор совхозлар билан тенглашиб олишларига эришувимиз керак.

Бу соҳада колхоз-совхоз ишлаб чиқариш бошқармалари катта роль ўйнайдилар. Улар ишлаб чиқаришни механизациялашлари, илғор технологияни кенг кўламда жорий қилишда колхозларга ёрдам беришлари керак. Шуни айтмоқ керакки, кўп колхозларда меҳнат унумдорлиги илғор совхозлардагига нисбатан паст даражада бўлганлиги натижасида маҳсулот бирлигини етиштириш учун қилинадиган чиқимлар ортиб бормоқда, бинобарин, маҳсулотнинг таннархи ошиб бормоқда. Бундан буён бу ҳолга тоқат қилиб бўлмайди. Ишлаб чиқаришни замонавий асосда ташкил этишда ҳар бир хўжаликка ёрдам бериш учун кўриладиган конкрет тадбирлар ҳақида ўйлаб кўрингиз.

Ўртоқ Каримуллин, сизнинг колхозингизда нўхатнинг таннархи қанча эканлигини сўраб билмоқчи эдим.

Г. Х. Каримуллин. Бу йил бир центнер нўхатнинг таннархи тахминан 3 сўм бўлади.

Н. С. Хрушчев. Давлат сизнинг зонангизда бир центнер нўхат учун қанча пул тўламоқда?

Г. Х. Каримуллин. Бир центнерига 21 сўмдан. Нўхат ғоят сердаромад экиндир.

Н. С. Хрушчев. Ҳа, дарҳақиқат, сизда нўхат сердаромад экин. Нўхатнинг ҳар центнери 18 сўм фойда беради. Сизлар нўхат етиштиришни биласизлар ва гектар бошига 15-17 центнер нўхат етиштириб оляпсизлар.

Г. Х. Каримуллин. Бизда, аввал айтиб ўтганимдек, шудгор қилиб ҳайдаб қўйилган ерларда нўхат етиштирилмоқда.

Н. С. Хрушчев. Эришилган муваффақиятлар билан таништирганлигингиз учун сизга ташаккур. Колхозчиларингиз яхши меҳнат қилмоқдалар. Уларга менинг ташаккуримни ва муваффақиятли суратда олға қадам қўйиб боришларини истаганлигимни маълум қилгайсиз. Татаристон менда зўр таассурот қолдирди. Татаристон қишлоқ хўжалиги соҳасида катта имкониятларга эга. Республика бу йил давлатга 56 миллион пуд дон беради. Бу — республика бундан бир неча йил муқаддам топширган дон миқдоридан анча ортиқ. Менинг фикримча, сизларда дон, гўшт, сут, картошка, сабзавот ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш юзасидан мамлакатнинг илғор республикаларидан бири бўлиб қолишингиз учун барча шарт-шароитлар мавжуддир. Сизда яхши ташкилотчи кадрлар ва қишлоқ хўжалик мутахассислари бор. Татаристон колхозчилари ва совхоз ишчилари меҳнатни севадилар ва меҳнатга моҳир кишилардир. Буларнинг ҳаммаси республикангизнинг илғорлар сафида бориб, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш ва уни янада чуқурроқ ихтисослаштириш учун курашда яхши ўрнак кўрсатишига имконият яратиб беради.

Мен Татаристон тупроғида бўлган вақтимда бир неча телеграмма олдим. Бу телеграммаларда колхозларнинг эришган муваффақиятлари тўғрисида гапирилади. Буин ишлаб чиқариш бошқармасидаги «Родина», «КПСС XXII съезди», «Память Ленина», «Гигант» колхозларининг аъзолари ва раҳбарлари ҳосил ўрим-йиғимини яхши уюштириб, давлатга дон сотиш планини муваффақиятли бажарганлар. «Родина» колхозининг аъзолари 900 гектар майдоннинг ҳар гектаридан юз пуддан нўхат ҳосили олинганлигини ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштирилганлигини хабар қилдилар.

Бу хабарни эшитиб жуда мамнун бўлдим. Мен «Родина», «КПСС XXII съезди», «Память Ленина», «Гигант» қишлоқ хўжалик артелларининг аъзоларини меҳнат зафарлари билан табриклашни, уларга ҳар бир колхозчи фаровонлигининг манбаи бўлган колхозларнинг жамоат бойлигини кўпайтиришни истаб изҳор қилган тилакларимни йўллашни хоҳлар эдим. Самимий сўзлари ва дўстона тилаклари учун колхозчиларга ҳамда колхозларнинг раҳбарларига самимий ташаккур изҳор қиламан.

АЖОЙИБ ЯКУНЛАР, ПОРЛОҚ ИСТИҚБОЛ

Р. САХИБОЕВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ВА ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИНИНГ 40 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

ЎЗБЕКИСТОН Совет Социалистик Республикамиз, Ўзбекистон Коммунистик партиямиз 40 ёшга тўлмоқда. Эксплуатация ва миллий зулм кишанларини парчалаб ташлаган Улуғ Октябрь самарасида озод ва бахтиёр ҳаёт йўлини топган ўзбек халқи бундан 40 йил муқаддам Ленин генийсидан, партиямиз раҳнамолигидан, улуғ оғамиз рус халқининг меҳрибонлиги ва дўстлигидан мадад олиб, ўзининг миллий суверен давлатини — социалистик республикасини барпо қилган тарихий кунларда зўр фахр ва қувонч ҳисларига тўлиб тошган эди. Дарҳақиқат, Ўзбекистон, Туркманистон иттифоқчи республикалари, Тожикистон автоном республикаси барпо бўлган — Шарқда социализм машъаллари нур сочиб порлаган йиллар асрлар мобайнида зулм ва эксплуатация азобидан хўрланган, эзилган халқлар учун чинакам бахт-саодат, чексиз қувонч бағишлаган йиллар эди.

«Ўзбекистон ўтмишда чоризмнинг мустамлакаси, ҳуқуқсиз ва мазлум кишиларнинг мамлакати, камбағаллик ва касаллик авж олган мамлакат эди», деган эди ўртоқ Н. С. Хрушчев ўзбек халқининг революциягача бўлган ўтмишини таърифлаб. Октябрь қуёши, Ленин идеяларининг машъали бу ўлкага нур киритди, ҳуқуқсиз ва мазлум кишиларга ҳуқуқ берди, янги, бахтиёр, қувноқ ҳаётга йўлланма берди, нурсиз, қоронғу кулбасини ёритди, кўнглини равшан ва мунаввар қилди. Дарҳақиқат, революция халқимизга озодлик, бахтли ҳаёт бағишлабгина қолмади, ҳар бир кишини ўз давлатининг, ўз мамлакатининг хўжайинига айлантирди. Ҳар бир совет кишиси ўз социалистик республикаси билангина эмас, буюк Ватани билан — Совет Социалистик Республикалар Иттифоқи билан — биродар, қардош халқларнинг бу улуғ даргоҳи билан чексиз қувонмоқда ва фахрланмоқда.

«Миллий масаланинг ҳал қилиниши, — дейилади партиямиз Программасида — социализмнинг энг буюк ютуғидир. Юздан ортиқ миллат ва халқлар яшайдиган Совет Иттифоқи каби мамлакат учун бу масала алоҳида аҳамиятга эга. Социалистик жамиятда миллатларнинг сиёсий тенг ҳуқуқлилиги таъминланибгина, уларнинг совет миллий давлати тузилибгина қолмай, уларнинг эски тузумдан мерос қолган иқтисодий ва маданий тенгсизлиги ҳам тугатилди. Барча совет миллий республикалари ўзаро қардошларча ёрдамга, биринчи навбатда улуғ рус халқининг ёрдамига таяниб, ўзларида ҳозирги замон саноатини, ишчилар синфи ва интеллигенциянинг миллий кадрларини вужудга келтирдилар, шаклан миллий, мазмунан социалистик маданиятни ривожлантирдилар. Илгари қолоқ бўлган кўпгина халқлар капиталистик тараққиёт босқичини четлаб ўтиб, социализмга келдилар. Тенг ҳуқуқли халқларнинг ихтиёрий асосларда ягона кўп миллатли давлати — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига бирлашуви ва жипслашуви, уларнинг давлат, хўжалик ва маданий қурилишда мустаҳкам ҳамкорлиги, қардошларча дўстлиги, улар экономикаси ва маданиятининг равнақ топиши ленинча миллий сиёсатнинг энг муҳим якунидир».

Дарҳақиқат, совет кишиси, республикамизнинг ҳар бир меҳнаткаши шу билан бахтиёрки, улуғ Ленин, Коммунистик партиямиз кўп миллатли халқларнинг улуғ, дўст, қардош оиласини вужудга келтирдилар. Коммунистик партиямизнинг ленинча миллий сиёсати туфайли ягона, аҳил, дўст оила бўлиб бирлашган мамлакатимиз халқларининг улуғ ҳамкорлиги инсоният тарихида, мамлакатлар ва халқлар тарихида ҳеч бир мисли кўрилмаган буюк намунадир.

ЎТГАН 40 йилнинг ҳар бир йили халқимизга янги бахт, янги муваффақият янги истиқбол келтирган йиллар бўлди. Бу ажойиб йиллар ичида экономикамиз, фан ва маданиятимиз гуллаб яшнабгина қолмай, халқимизнинг ўзи улғайди, социализм барпо қилган, коммунизмнинг гўзал ва муаззам биносини қураётган янги инсонга — коммунизм бинокорига айланди.

Оташин ватанпарвар улкан шоиримиз Ҳамид Олимжон ўзининг «Ўзбекистон» деган ажойиб шеърида бундан чорак аср муқаддам муваффақиятлардан ҳаяжонланиб:

«Водийларни яёв кезганда
Бир ажиб ҳис бор эди менда»

деган сатрларни ёзган эди.

Шоирдаги бу ажойиб ҳис улуғ Ватанимиздан, жонажон партиямиздан, ўзбек халқи ўз суянган тоғлари — ёри-биродарлари билан ҳамкорликда эришган жаҳоншумул-тарихий ғалабалардан фахрланиш, қувониш ҳиссидир. Агар шоир ҳаёт бўлганда ва республикамизнинг 40 йиллик тантаналарида қатнашганда Социалистик Ўзбекистоннинг ҳозирги кундаги буюк ғалабалари унинг илҳомини яна жўш урдирган ва бу муваффақиятларни муносиб акс эттирган мисралар вужудга келган бўлур эди.

Бу муваффақиятлар ҳақиқатан ҳам энг юксак поэтик тавсифларга арзийди. Улуғ Ленин, жонажон партиямиз етакчилигида, катта оғамиз — рус халқи, барча ёр-оғайниларимиз билан буюк ҳамкорликда қилинган ишлар ҳар қанча тахсин-офаринларга сазовордир.

«Республикамиз қиёфасига назар ташласак, ҳамма жойда қувончли ўзгаришлар рўй берганини кўрамиз. Ўтмишдаги харобазор жойлар ўрнида замонавий саноат корхоналари, чаманзор, гўзал проспектлари ва боғлари, маданият саройлари, мактаблари, кинотеатрлари бўлган йирик индустриал марказлар қад кўтарди. Қадимий, лекин абадий навқирон шаҳарларимизнинг кўркига кўрк, бўйига бўй қўшилди, чегаралари кенгайиб кетди. Илгари зулмат ҳукм сурган жойларда ҳозир Фарҳод ва Оҳангарон, Тошкент ва Навоий, Фарғона ва Тахиатош, Чирчиқ каскади ва бошқа электростанцияларнинг чироқлари ёркин нур сочиб турибди. Бу электростанциялар завод ва фабрикаларни юргизмоқда, одамларга нур ва иссиқлик бермоқда», — дейилади Ўзбекистон КП Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Советининг республикамиз барча меҳнаткашларига мурожаатида.

Революциягача Ўзбекистонда деярли ҳеч қандай саноат йўқ эди. Ўзбекистонда саноат сира ҳам ривожланмаганлиги сабабли, ҳатто михни ҳам узоқ жойлардан келтирилар эди. Ҳозир-чи? Совет Ўзбекистонида юздан ортиқ саноат тармоғи бор. Ўзбекистон ўз маҳсулотини жаҳоннинг 58 мамлакатига экспорт қилмоқда. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда ишлаб чиқарилаётган электр энергияси революциядан илгариги бутун Россияда ишлаб чиқарилган электр энергиясидан тўрт баравар ортиқдир. Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг Бирлашган Араб республикаси Миллат мажлисининг минбаридан туриб айтган бу сўзлари бизнинг қалбимизни ифтихор ва қувонч ҳисларига тўлдирмайдими!

ЎЗБЕКИСТОН Совет мамлакатида эндиликда ўзининг «оқ олтини» билангина эмас, балки Бухоро гази, катта химияси билан ҳам машҳур ўлка бўлиб қолмоқда. Жаҳонда энг катта Бухоро Урал газ қувури республикамизнинггина эмас, бутун Совет Иттифоқининг фахри бўлиб қолди. Ўзбекистон ерларида қурилаётган буюк ирригация, химия электроэнергия ва бошқа гигантлар коммунизмнинг моддий-техника базасини яратишга халқимиз қўшаётган катта ҳисса бўлмоқда.

40 йил мобайнида Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги мислсиз ривожланиб, Ватанга миллион тонналаб пахта, кўп миқдорда ғалла, ипак, қоракўл тери, мева берибгина қолмай, ўзбек қишлоғининг қиёфаси таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. «Сиз ўзбек қишлоғига борганингизда, кўз олдингизда намоён бўладиган биринчи нарса сон-саноқсиз радио ва телевизион антенналардир. Ўзбекистон шундай республикага айландики, унда яшовчи граждан ҳаётни электрсиз тасаввур этолмайди», дейди ўртоқ Н. С. Хрушчев. Ўзбекистон меҳнаткашлари обод, фаровон, маданий қишлоқлари билангина эмас, унда яшаётган ва Ватан бахт-саодати, шон-шуҳрати йўлида фидокорона меҳнат қилаётган ажойиб кишилари билан фахрланади ва қувонади.

РЕВОЛЮЦИЯ, социалистик тузум, партиянинг ленинча миллий сиёсати ўзбек халқини илмсизлик, саводсизлик, жаҳолат дунёсидан илм-маърифат, юксак маданият чўққиларига кўтарди. Революциядан илгари олий таълим ҳақида тасаввурга ҳам эга бўлмаган ўзбек халқининг эндиликда мамлакатимиздагина эмас, бутун жаҳонга номи кетган фан ва маданият арбоблари, машҳур ёзувчилари, фан докторлари, академиклари, катта санъаткорлари бор. Бизнинг 2 миллиондан ортиқ болаларимиз мактабларда, 200 мингдан ортиқ йигит ва қизларимиз олий ва ўрта мактабларда таълим олмоқда. Биз 270 дан ортиқ фан докторларига, 3000 дан ортиқ фан кандидатларига, 2600 дан кўпроқ илмий ходимларга, 36 та илмий институт ва муассасаларни бирлаштирган Фанлар Академиясига эга бўлганлигимиз билан фахрланамиз ва қувонамиз. Биз шу билан фахрланамизки, ўзбек ёзувчилари ва санъаткорларининг асарлари бутун совет адабиёти ва санъатининг олтин фондига ҳисса қўшиб бойитмоқда.

«Совет Иттифоқидаги бошқа миллатлар каби ўзбеклар ҳам Совет ҳаёти шароитида ўз ташаббусларини кучайтириб юбордилар, ўз талантларини барқ уриб юксалтирдилар, ўз бахтининг чинакам яратувчилари бўлиб қолдилар. Бошқа Совет Республикалари каби Ўзбекистон мисоли ҳам социалистик демократия тараққиётни олға бостирувчи нақадар қудратли кучга айланганлигини жуда яққол исбот этади». Ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг бу ажойиб сўзларида ўзбек халқи совет ҳокимияти йилларида эришган жаҳоншумул-тарихий ғалабаларга якун ясалган.

«Ўзбекистон мисоли» ҳақиқатан ҳам порлоқ мисолдир, ўз тақдирини Ленин идеялари билан, Коммунистик партия билан, улуғ рус халқининг тақдири билан боғлаган халқнинг тақдири гўзал, порлоқ эканлигини кўрсатувчи намунадир. Шунинг учун халқимиз 40 йиллик тўйи кунларида дастлабки миннатдорлик сўзларини азиз Ленинга, жонажон севимли Коммунистик партиямизга, содиқ ленинчи Н. С. Хрушчев бошлиқ партиямиз Марказий Комитетига изҳор қилади. Ўзбек халқи айниқса улуғ оғамиз рус халқи кўрсатган зўр ҳиммат ва олижанобликни, қардошлари, ёри-биродарларининг меҳрибонлигини чексиз қадрлайди, эришган жаҳоншумул-тарихий муваффақиятлари учун СССР халқларининг Ленин партияси вужудга келтирган ва пўлатдек тоблаган дўстлиги ва ҳамкорлигини чексиз қадрлайди.

40 ёшга тўлиб камолга етган, куч-қудратга тўлган республикамизнинг келажаги бундан ҳам гўзал, бундан ҳам порлоқ. Республикамиз меҳнаткашларининг коммунизм ғалабаси йўлида бу йил — 1964 йилда ва келажак йилларда қиладиган ишлари жуда зўр, шу билан бирга илҳом, ижод манбаидир. Бу вазифалар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Республика Министрлар Советининг Мурожаатида ёркин ифода этилган! «Меҳнатдаги ғайратингизни бир лаҳза ҳам сусайтирмангиз, бутун куч-қувватингизни, бутун ижодий ғайратингизни, бутун билимларингизни, қалбларингизнинг бутун ҳароратини Республика ва Ўзбекистон Компартиясининг қирқ йиллиги шарафига олинган мажбуриятларни муддатидан олдин бажаришга, юбилейни муносиб кутиб олишга сарфлангиз!». Дарҳақиқат республикамиз тўйини муносиб кутиб олиш учун қизиб кетган социалистик мусобақа ажойиб натижалар бермоқда, саноат ва қишлоқ хўжалигида дастлабки зўр муваффақиятлар қўлга киритилмоқда. Республикамиз пиллачиларининг ажойиб ютуғи, ғалла фронтидаги улкан ғалаба 1964 йил катта зафарлар йили бўлишидан дарак бермоқда.

Тўй йили, юбилей йили — коммунизм учун курашда алоҳида ғайрат, ҳиммат, қаҳрамонлик, фидокорлик кўрсатиладиган йил бўлмоқда. Ўзбек халқининг дўстлари, ёри-оғайнилари, биродарлари тўй тантаналари кунларида муборакбод қилган вақтда раҳнамомиз, илҳомчимиз улуғ Коммунистик партиямизнинг меҳрибонлигига, катта оғамиз, биродарларимизнинг ҳимматига муносиб бўлайлик деймиз-да! Буюк Ватанимиз, улуғ халқимиз, жонажон Коммунистик партиямиз, шонли республикамиз омон бўлсин, бахти-истиқболи қуёшдек порласин! Севимли шоиримиз куйлаганидек:

Шундай ўлка доим бор бўлсин,
Шундай ўлка элга ёр бўлсин.
Омон бўлсин оғайнилари,
Омон бўлсин дўстларнинг бари.

ЭЛ ДАСТУРХОНИНИ БЕЗАЁТГАНЛАР

Свердлов номли колхоз сабзавотчиларидан ўрнак олинг ❁ *2610 тонна сабзавот* ❁ *420 тонна картошка*

❁ **Гектаридан 26 тонна ҳосил** ❁ *Қўшимча мажбурият—1500 тонна* ❁ **ДОН, ЕМ-ХАШАК, ГЎШТ, СУТ, МЕВА МЎЛ.**

Солижон ЖЎРАЕВ, колхоз раиси.

Юсуф РЎЗИЕВ, бригада бошлиғи.

Ёқуб ЮСУПОВ, бригада бошлиғи.

Меҳригул УСМОНОВА, звено бошлиғи.

Маҳмуд ЙЎЛДОШЕВ, тажрибали сувчи.

Абдинур ҚАЮМОВ, бригада бошлиғи.

ЯНГИ РАҲБАРЛАР, ЯНГИЧА ИШ

Ҳамма гап қунтга, ихлосга ва меҳнатга боғлиқ. Кейинги беш-олти йил ичида бу колхоз қишлоғи таниб бўлмас даражада ўзгариб кетди. Кўчалардан ўтсангиз ҳар икки томонда янги типда қурилган тураржой бинолари ўзини кўз-кўз қилади. Янги қурилган мактаб ва бошқа маданий-маиший бинолар қишлоққа кичкинагина шаҳарча тусини берган.

Колхоз бўлдик, бахт топдик деб айтишади колхозчилар. Ахир, колхоз тузуми бўлмаганида пастқам, кўримсиз кўчалар ўрнида бунёдга келган бу гўзал ва обод қишлоқ қаерда эди дейсиз. Азамат колхозчилар ҳар йили фидокорлик билан меҳнат қилиб экинлардан мўл ҳосил етиштирмоқдалар. Шунга яраша даромад ҳам ортиб, колхозчиларнинг турмуши фаровонлашиб боряпти.

Келинг, ана шу ҳосилга кон далаларни яёв кезайлик. Далалар.., Атрофга назар ташласангиз бахмалдек товланиб кўзни қамаштиради. Кенг сабзавот пайкаллари. Кўмкўк палаклари орасидан қуёш нурида товланиб ётган қовун-тарвузларнинг сони-саноғи йўқ. Узумзор боғларни айтмайсизми. Соҳибкорларнинг саховоти, қалб ҳарорати ишкомлардаги чарос-у, ҳусайнилар, тоифаю-шакарангуллар — хилма-хил узум навларида жилва қилиб турибди.

Дала кезишда давом этамиз. Мана бу карталар бўм-бўш-ку. Нега ҳеч нарса экилмапти деб ҳайрон бўлманг. Эртаги картошка ҳосили йиғиштириб олингач, яқингинада бу ерларга дон учун маккажўхори экиб қўйилибди. Бу жуда соз! Бир ердан бир йилнинг ўзида икки марта ҳосил олиш —бу ялпи ҳосилни кўпайтиришнинг энг ишончли йўлларидан бири. Шунинг учун ҳам колхозда бунга катта аҳамият бериляпти. Мана қанча-қанча майдондаги эртаги картошка, карам, бодринг йиғиштириб олингач, ўрни дарров ҳайдалиб, иккинчи экин экиб қўйилган.

Помидор пайкаллари-ю, бодринг экилган карталарда бўлган киши ғуж-ғуж ҳосилни кўриб деҳқонларнинг моҳирлигига таҳсинлар ўқийди. Ҳали далада ҳосил кўп-у, колхоз планини бажариб қўйибди, деб қойил қолади. Ҳа, бу илғор хўжаликнинг илғор кишилари, бу йилги об-ҳаво қийинчиликларини мардонаворлик билан енгдилар. Ўзларининг куч ва маҳоратларини, тажриба ва ташаббусларини мужассамлаштириб, катта-катта пайкалларда мўл ҳосил етиштирдилар. Етиштирилган ҳосилни пешма-пеш йиғиб-териб давлатга топширишни намунали ташкил этдилар ва давлатга сабзавот сотиш йиллик планини муддатидан анча кун илгари бажардилар. **Ҳозирги кунга қадар қабул пунктларига 2610 тоннадан ортиқ аъло сифатли сабзавот жўнатилди.**

Далаларни яёв кезиб, шундай хулосага келдик: ҳақиқатан ҳам Ўзгариш қишлоғида катта ўзгариш бўлибди. Бу ўзгариш колхоз хонадонларининг ободлиги, қишлоқнинг кўркамлиги ва гўзаллигидагина эмас, одамларнинг меҳнатга бўлган муносабатлари, уларнинг дунёқарашларида ҳам акс этиб турибди. Қишлоқни айланиб биронта бекорчини учратмайсиз. Ҳамма ўз иши билан банд. Эрта тонг отиши билан бир вақтнинг ўзида ҳамма далага отланади. Ҳар бир киши ўзига берилган топшириқни ортиғи билан бажариш учун ҳаракат қилади. Колхоз эришаётган муваффақиятларнинг сири ҳам ана шу бирдамликда ва ҳамкорликда.

Бир сўз билан айтганда эндиликда колхоз ўзининг илгариги шуҳратини тиклаб олди. Агар 1961 йилда колхозчиларнинг бир меҳнат кунига 96 тийиндан пул тақсимланган бўлса, ўтган йили 2 сўм 30 тийиндан пул тегди. Бу йил меҳнат кунига тақсимланадиган пулнинг 3 сўмдан ортиб кетишини мўлжаллаб турибдилар. Бунинг боиси шундаки, ҳосилдорлик ортиб борди. Ўша 1961 йилда колхоз бўйича сабзавот, картошканинг ялпи ҳосили 2100 тоннага аранг етган бўлса, ўтган йили 4200 тонна ҳосил олинди. Бу йил эса картошка, сабзавотнинг ялпи ҳосили 6000 тоннага етади. Демак, уч йил ичида ялпи ҳосил уч баравар кўпаяди.

Колхоз бундай ютуқларга қандай қилиб эришмоқда. Ахир ўша олтмиш биринчи йилда ҳам ҳозирги техника, ишчи кучлари, ҳозирги миришкор деҳқонлар бор эди-ку!

1962 йилда колхознинг раҳбарлик состави ўзгарди. Колхозчилар ўзларининг умумий йиғилишида илгари «Қорасув» совхозида бригадир бўлиб ишлаган ёш ва ғайратли деҳқон Соли Жўраевни раис қилиб сайладилар. Янги раис ва активлар ишга актив киришишди. Ҳар бир колхозчи, ҳар бир хонадоннинг юрагига қўл солиб кўрилди. Маълум бўлишича колхозда ҳайбаракаллачилар, ишламасдан юриб уни қил, буни қил, деб буйруқ бериб юрадиган кишилар кўпайиб кетган экан. Бунинг устига меҳнат интизоми паст. Негаки, колхозчиларга иш ҳақи ва аванс ўз вақтида бериб турилмаган. Ҳисоблаб чиқишса юздан ортиқ киши раҳбарлик лавозимида экан. Улардан 66 киши қисқартирилди ва бевосита дала ишига сафарбар қилинди. Энг муҳими, КПСС Марказий Комитетининг февраль Пленуми қарорлари, ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг доклад ва нутқлари колхозчиларни янги зафарларга илҳомлантирди.

Бир вақтлари юқори ҳосил олиб донг таратган, лекин кейинги йилларда ўзларининг илгариги шуҳратлари соясида паноҳ топиб, меҳнат қилмай қўйган бригада бошлиқлари ўзгартирилиб, уларнинг ўрнига тажрибакор кишилар бригадир қилиб тайинланди. Техникага кенг йўл берилди. Колхозчининг меҳнати қадрли бўлиб қолди. Шундан кейин колхозда иш аста-секин юришиб кетди.

ПОМИДОР, БОДРИНГ СЕРОБ БЎЛДИ

Илғор бригадалар ва уларнинг бошлиқлари ҳақида гап кетганда биринчи бўлиб Юсуф ака Рўзиевнинг номини тилга олишди. Ҳақиқатан сабзавотчиликда Юсуф аканинг олдига тушадиган деҳқон камдам кам. У 1941 йилдан буён бригадирлик қилиб келади. Бирон йил йўқки, у планни бажармаган бўлсин. Об-ҳаво шароитининг ноқулай келиши ҳам бу миришкор деҳқоннинг мўл ҳосил етиштириш йўлидаги курашига сира ҳалақит бермайди. Юсуф ака бригадасининг бу йилги кўрсаткичлари, айниқса, қувончли. **Ҳозиргача пландаги 372 тонна ўрнига 386 тонна ҳосил топширилди.** Юсуф ака билан суҳбатлашсангиз у чиндан ҳам ернинг тилини, сабзавотчиликнинг сирини биладиган деҳқон эканлигига ишонч ҳосил қиласиз.

— Ўн гектар ерга карам эккан эдик, —дейди у, —ҳар гектаридан 35 тоннадан ҳосил олдик. Ваҳоланки, ўтган йили 27 тоннадан топширган эдик. Қандай қилиб бу ютуққа эришдингиз дейсизми. Меҳнат қилдик. Янгилик изладик. Тажриба шуни кўрсатдики, карам қанча кўп сув ичса шунча ҳосилдор бўлар экан. Ўтган йили саккиз марта суғорган эдик, бу йил икки марта ортиқ сув қўйдик. Ўғитлашни ҳам вақтида ўтказдик. Ҳар гектар ерга 15—20 тоннадан маҳаллий ўғит сарф бўлди. Кечки карамимизнинг ҳам ривожи ёмон эмас. Ҳар гектаридан қирқ тоннаданни мўлжаллаб турибмиз. Ҳозир биринчи ишловдан чиқди. Сентябрь ойининг йигирмаларига бориб узамиз. 13 гектар ердаги помидоримиздан ҳозиргача 140 тонна ҳосил олдик. Лекин ҳали ҳосилнинг кети кўринмайди. Айни ғарқ пишган пайти. Мўлжалимиз қирқ тонна.

Бу бригадада бодрингдан ҳар йилдагидан ҳам мўл ҳосил олинибди. **Тўрт гектар ердан 71 тонна бодринг топширилибди.**

— Бодринг жуда нозик экин, — дейди Юсуф ака, — парвариш вақтида сал ҳафсаласизлик қилсангиз бор ҳосилини тўкиб юборади. Биринчи ишловдан чиққандан кейин биз обдон чанқатиб сув берамиз. Сўнг ариқнинг бадани ёрилмасдан тупроқни қириб, босиб қўйилади. Бунда тупроқ бодрингнинг бўғзига ёпилиши керак. Бодринг найчалай бошлагандан кейин сув берилади. Ана шундан кейин палаклар етилиб пуштасини қоплай бошлайди. Ҳосил териб олингач, намма-нам сув қўйилади. Сувни яхшилаб қўйсангиз, яна бир кун ўтмасдан, бодринг найчалари катталашиб, етилиб тураверади.

Бодрингдан мўл ҳосил олинаётганлигининг яна бир сири шундаки, бу ерда озиқлантириш вақтида ўғитлардан моҳирлик билан фойдаланилади. Ҳар гектар бодрингга 700 килограмм суперфосфат ва 400 килограмм селитра солинди. Биринчи озиқлантириш гуллашдан олдин ўтказилган бўлса, иккинчи озиқлантириш найчалаш олдидан берилди. Ҳар йили шира тушиб кетиб, ҳосилга анча офат келтиради. Бу йил ана шу офатнинг олдини олиш учун янгича тадбир қўлладилар. Биринчи парваришдан олдин бодринг пайкалларининг пуштасига баргига тегизилмагани ҳолда олтингугурт сепиб қўйилди. Бир гектар ерга ўн килограмм олтингугуртга уч килограмм дуст аралаштириб сепилди. Илгари бодринг пайкалларига қисман анабазин дориси сепиларди. Унга қараганда бу тадбир яхши натижа берди. Палакларни шира босмади.

Бригада далаларини кезсангиз бошқа экинлар ҳам меҳр билан парвариш қилинаётганлигини кўрасиз. Икки гектар ердаги сабзи ўтдан тозалаб қўйилибди. Ўнбеш гектар майдондаги кечки картошка ҳам гуркираб ўсмоқда. Ҳар гектаридан 15 тоннадан ҳосил олиш учун кураш боряпти. Ҳозиргача картошка пайкалларига икки бор ишлов берилди. Олди экилган ерлардаги картошка гуллаб етилиб қолди. Сентябрнинг йигирмаларига бориб ковлашни мўлжал қилиб туришибди.

— Ер хазина, деб шуни айтадилар-да — дейди Юсуф ака. Агар қунт қилсангиз у сизга битмас-туганмас ҳосилини ҳадя қилаверади. Сўнгра бригадир ана шу хазина калитини очаётган — бойлик яратаётган, эл дастурхонини ноз-неъматлар билан тўлдиришга ҳисса қўшаётган дала шунқорларининг номларини ҳурмат билан тилга олди. Мана улар: Меҳригул Усмонова, Рая Самакаева, Қуттигул Товбаева, Маҳмуд Йўлдошев, сувчи Ваҳоб ота Умаров. Уларнинг ҳар бири ҳам сидқидилдан тер тўкади.

Колхозда бундай бригадалар озмунча эмас. Убай Сафаров, Абдунур Қаюмов, Ҳаким Давлатов сингари ўртоқлар бошлиқ бригадалар йилдан-йилга юқори кўрсаткичларга эришмоқдалар. Ана шу бригадаларда бу йил ҳар гектар ердан 35—40 тоннадан ҳосил олинган экан, бу уларда деҳқончилик маданияти юксалиб бораётганлиги, колхозчиларнинг ишга бўлган меҳр ва муҳаббати ортиб бораётганлигини кўрсатади.

Убай САФАРОВ, бригада бошлиғи.

Қундуз ИСАЕВА, илғор колхозчи.

Рая САМАКАЕВА, илғор колхозчи.

Рашид ТУРСУНОВ, моҳир механизатор.

ЯШАНГ, АЗАМАТЛАР

Туш пайти. Колхозчилар фидокорона меҳнатдан сўнг шийпонда овқатланиб мириқиб ҳордиқ чиқаришяпти. Бироздан сўнг шийпон олдига «Волга» машинаси келиб тўхтади. Ундан раис ва кассир Адҳам Туҳфатуллин тушиб келишди. Раис колхозчилар билан ҳол-аҳвол сўрашар экан, уларнинг ҳар бирининг қўлини қисиб, сабзавот планининг бажарилгани билан табриклади.

Раис гапини тугатгач, шийпондаги қиз-жувонлар кассирнинг атрофини ўраб олишди. Кассир Адҳам ака рўйхат бўйича ҳар кимнинг исми-фамилиясини айтиб чақириб пул улашабошлади. Гал ёшгина, ўрта бўйли, қорачадан келган бир қизга келди. Адҳам ака унинг фамилияси тўғрисидаги рақамни ўқиркан, юзларига табассум югурди.

— Баракалла сенга, — деди у, — бир ўнбеш кунликда тўқсон саккиз сўм пул ишлабсан-а, яша азамат, қандингни ур,—деди у ўн сўмликларни бирма-бир санаб узатар экан.

Адҳам ака бир зумда пулни тарқатиб бўлди.

— Қани кетдик, — деди раис, — бошқа бригадаларга ҳам боришимиз керак.

Йўл-йўлакай раис ҳикоя қилиб берди.

— Киши ўз меҳнатининг натижасини кўриб турса, — дейди у, — унинг ишга бўлган ихлоси ортаверади. Биз худди шу йўлдан бормоқдамиз. Авжи иш қизғин кунлар учун аккорд ҳақ белгилаб қўйдик. Масалан, колхозчига бир килограмм терган бодринг ёки помидор учун бир тийин берилади. Дейлик, бир колхозчи бир кунда 400 килограмм помидор терса, 4 сўм пул бўлади, унга бир-бир ярим меҳнат куни ҳам ёзилади. Меҳнат кунининг қиймати уч сўмданга тўғри келади. Ана шунинг ҳисобидан бир-бир ярим сўм аванс ёзилади. Бу авансни ҳалиги пулга қўшадиган бўлсак, бир колхозчи бир кунда ўртача 7—8 сўм пул ишлайди. Буларга натура сифатида бериладиган ҳақ кирмайди. Ана шунақа. Шунинг учун ҳам бизда ишга кеч чиқадиганлар ёки прогул қиладиганлар йўқ. Агар битта-яримта ҳеч бир сабабсиз прогул қиладиган бўлса, унинг уч меҳнат куни қирқиб ташланади. Ўзидан кўрсин. Илғорларни рағбатлантириш ҳам меҳнат унумдорлигини оширишимизга ёрдам беряпти. Ҳар ўн кунда мусобақага якун ясаб турамиз. Битта 150 сўмлик, иккита 100 сўмликдан пул мукофоти белгилаб қўйганмиз. Мусобақада ғолиб чиқиб, биринчи-иккинчи ўринни олган бригада аъзоларини коллектив равишда шаҳарга кинотеатрга олиб тушиш ҳам уюштирилади. Кейинги ўн кунликда ана шундай мукофотни колхозимизнинг ўртоқ Юсуф Рўзиев ва Қўчқор Элликов бошлиқ бригадалари олишди. Бундан ташқари яна бир қанча тадбирлар ҳам амалга оширилади. Бригада ёки звенога пландан ташқари топширган ҳосилнинг 50—60 проценти колхозчиларга бўлиб бериш учун қолдирилади. Буларнинг ҳаммаси ҳосилдорликнинг ортиши, маҳсулот таннархининг камайишига ёрдам беряпти. **Ўтган йили бир центнер сабзавотнинг таннархи 3 сўмга тўғри келди. Бу йил 1 сўм 70 тийинни кўзлаб турибмиз. Ҳар бир колхозчининг ўртача ойлик иш ҳақи 100—120 сўмдан бўлмоқда. Агар бунга натура сифатида бериладиган картошка ва сабзавот ҳамда бошқа маҳсулотларни пулга чақиб қўшадиган бўлсак, 150—200 сўмга ҳам етиши мумкин.**

САБЗАВОТ МЎЛ-КЎЛЛИГИ УЧУН

Ҳар йили планни муддатидан илгари бажариш бу колхозда одат бўлиб қолди. Агар 1962 йилда сабзавот плани 18 августда бажарилган бўлса, ундан кейинги йили 1 августда бажарилди. Бу йил эса ўн кун кейин бажарилди. Лекин шуни айтиш керакки, бу йилги об-ҳаво шароити экиш ишларини анча орқага суриб юборди. Сабзавотчилар табиат қийинчиликлари олдида тиз чўкмадилар. Ҳар қандай тўсиқни енгиб бўлса ҳам экишнинг чўзилиб кетиши натижасида йўқолган вақтнинг ўрнини қоплаш ва барча майдонларда бир текис бўлиқ ҳосил етиштириш учун курашдилар. Бугунги кунда ана шу курашнинг меваси ҳаммани қувонтирмоқда.

— **Далаларимизда ҳосил кўп, — дейди раис завқланиб, — биз ўз имкониятларимизни ҳисоблаб чиқиб яна 1500 тонна сабзавот сотиш учун курашмоқдамиз. Бу йил сабзавот ва картошканинг ялпи ҳосили олти минг тоннага етказилади. Бизда экин майдонларини кенгайтириш имконияти йўқ. Шунинг учун ялпи ҳосилни кўпайтиришда гектаридан олинадиган ҳосилдорликни ошириш йўлидан бормоқдамиз. Ҳар гектар карамдан 302 центнердан, пиёздан 310, помидордан 350, бодрингдан 170 центнердан ҳосил олмоқдамиз. Картошканинг гектаридан олинадиган ҳосил 11 тоннаданга етади.** Ҳосилдорликнинг кўпайиб бориши ва планимизнинг муваффақиятли бажарилиши ҳақида гап кетганда яна шуни ҳам айтиш керакки, биз парник хўжалигига катта аҳамият берабошладик. Чунки парник хўжалиги — сабзавотчиликнинг асоси ва юрагидир. Парникда кўчатлар қанчалик сифатли ва эрта етиштирилиб далага ўз вақтида чиқариб экилса, сабзавоткорнинг иши олға босаверади. Бизнинг парник хўжалигимиз ўзимизнигина тўла таъминлаб қолмасдан, бу йилдан бошлаб, қўшни хўжаликларга ҳам кўчат етказиб бермоқдамиз. Келгуси йили сабзавот ва картошканинг ялпи ҳосилини 7,5—8 минг тоннага етказишга аҳд қилган эканмиз, бу аҳдимизнинг уддасидан чиқишда ҳам шу парник хўжалигидаги ишларнинг қанчалик яхши йўлга қўйилиши катта роль ўйнайди.

Калинин бошқармасидаги бу пешқадам сабзавотчилик колхози бошқа соҳаларда ҳам илғорлар даражасига тўла кўтарилиш учун курашмоқда. Колхознинг 170 гектарлик боғ ва узумзори бор. Ҳозир бу ерда парвариш ишлари қизғин боряпти. Шу кунга қадар давлатга бир неча ўн тонна мева ва узум сотган азаматлар бу соҳадаги топшириқларини ҳам яқин кунлар ичида бажариш учун курашмоқдалар.

Бекмурза Ашуров, Рашид Турсунов, Ортиқ Обидов ўртоқлар бошлиқ механизациялашган ғаллачилик бригадалари тузилган эди. Бу бригадалар ажойиб натижаларга эришмоқдалар. Шунингдек колхоз ем-хашак тайёрлаш йиллик планини ҳам бажарди.

Колхоз фермасининг сут соғувчилари ва молбоқарлари ҳам ғайрат қилмоқдалар. Шу кунга қадар 50 тоннадан ортиқ гўшт сотилиб, бу соҳадаги план юздан ошириб юборилди. Сут соғувчилар ҳам давлатга 280 тонна сут етказиб бериш юзасидан зиммага олган мажбуриятларини муддатидан илгари адо этиш учун курашмоқдалар.

— Ҳали олдимизда улкан вазифалар турибди, — дейди колхоз раиси Солижон Жўраев,— бу вазифаларни КПСС Марказий Комитети февраль Пленуми белгилаб берди. Пленум қарорлари ва ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг докладида мамлакатда коммунистик мўл-кўлчиликни вужудга келтириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни тинмай кўпайтириш, бунинг учун химия мўъжизаларидан моҳирлик билан фойдаланиш, аҳолини йил бўйи сабзавот маҳсулотлари билан кўпроқ таъминлаш учун гидропоника ва полиэтилен плёнкаларидан кенг фойдаланишнинг йўл-йўриқлари кўрсатиб берилди. Февраль Пленумининг бу кўрсатмаларини амалга ошираборив, йилдан-йилга маҳсулот етиштиришни кўпайтириш ва унинг таннархини арзонлаштириш колхозчиларимизнинг асосий вазифасидир.

Колхознинг қайси бригадаси, қайси даласига борманг, қайси бир сут соғувчи, чорвадор, ғаллакор ва богбони билан суҳбатлашманг, уларнинг шу мақсад йўлида, республикамизнинг 40 йиллиги тўйини муносиб совғалар билан кутиб олиш ниятида фидокорлик билан меҳнат қилаётганлигини кўрасиз.

Н. РИХСИЕВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.
Калинин бошқармаси.

Олтинчи бригадада шаҳар аҳолиси учун пландан ташқари маҳсулот жўнатилмоқда.

М. Нуритдинов фотолари.

ЖАҲОН БЎЙЛАБ

МАМЛАКАТЛАР ОДАМЛАР ВОҚЕАЛАР

У ТАННИНГ Н. С. ХРУЩЧЕВГА ТЕЛЕГРАММАСИ

МОСКВА, 11 август. (ТАСС). БМТ бош секретари У Тан СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчев ҳомига телеграмма йўллаб, Кипрда яқинда рўй берган воқеалар тўғрисидаги мактуби учун ташаккур изҳор қилди.

У Тан Хавфсизлик Кенгаши раиси Хавфсизлик Кенгашининг жангларни дарҳол тўхтатишга даъват этиб, Туркия ва Кипр ҳукуматларига қилган мурожаатига Кипр президенти архиепископ Макариосдан ва Туркия бош министри Исмат Иненюдан жавоблар олганлигини хабар қилади. Архиепископ Макариос 8 август кечқурундан бошлаб, жангларни бир томонлама тўхтатиш ҳақида буйруқ берганлигини маълум қилди. Исмат Иненю Хавфсизлик Кенгаши раисига Туркия ҳукумати Туркия авиациясининг Мансура-Коккина районидаги ҳаракатларини дарҳол тўтатишга қарор берганлигини хабар қилди.

Тегишли томонлар Хавфсизлик Кенгашининг резолюцияси шартларига рози бўладилар ва бу районда тинчликни тиклаш учун ҳар қандай ижобий тадбирларни кўрадилар, деб астойдил умид қиламан, деб ёзади У Тан.

У Тан бу проблеманинг БМТ Устави принципларига мувофиқ тинч ҳал этилишига эришиш учун БМТ бош секретари лавозимида иложи бўлган ҳамма чорани кўришни давом эттираман деб ишонтиради.

ТУРКИЯ САМОЛЁТИ КИПР УСТИДА

ЛОНДОН, 12 август. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Кипрдаги вакили Туркия ҳарбий ҳаво кучларининг реактив самолёти бугун Коккин райони ва кипрлик греклар яшайдиган бошқа уч қишлоқ устидан учиб ўтганлигини билдирди. Самолёт қишлоқларни ўққа тутмади, деб хабар беради Рейтер агентлигининг мухбири Никозиядан.

Америка кемалари Кипр қирғоқлари ёнида

НЬЮ-ЙОРК, 12 август. (ТАСС). Юнайтед Пресс Интернэйшнл агентлиги Америка 6-флоти составидан иккита ҳарбий кема Кипрдан тахминан 2 соатлик йўл узоқлигида турганлигини хабар қилади.

ЮПИ агентлиги 6-флотнинг яқинда Италия портларидан жўнаб кетган бошқа кемалари ҳам Кипр томонга келаётганлигини таъкидлайди.

Конгодаги аҳвол

НЬЮ-ЙОРК, 12 август. (ТАСС). Леопольдвиль ҳукумати ўз ихтиёридаги бешта қирувчи самолетдан иккитасини Киву вилоятининг пойтахти Букаву шаҳрига жўнатди. ЮПИ агентлиги мухбирининг хабар беришича, Чомбе ҳукумати Гастон Сумиало раҳбарлигидаги қўзғолончиларнинг йирик кучлари шаҳарга яқинлашиб келаётганлиги сабабли бу чорани кўрган. Букавуга самолетлар юборилганлиги, деб ёзади сўнгра мухбир, «Чомбенинг Стэнливиль қўлдан кетганидан сўнг Конгодаги бошқа йирик шаҳарларнинг қўзғолончилар томонидан ишғол қилинишининг олдини олишга қатъий бел боғлаганлигидан» далолат беради.

Стэнливилдан олинган хабарларда қўзғолончилар эгаллаган шаҳардаги ҳаёт нормал изга тушганлиги, шаҳарда магазинлар яна очилаётганлиги таъкидланади. Чомбенинг бир неча марта айтган гапларига қарамай, деб ёзади ЮПИ агентлигининг мухбири, Леопольдвиль қўшинларининг шаҳарни қўзғолончилардан қайтариб олиш мақсадида қарши ҳужум қилишининг ҳеч қандай аломатлари йўқ. Аксинча, олинган хабарларга кўра, Стэнливилдан шарқи-шимолда жойлашган Паулис шаҳридаги Конго миллий армиясининг гарнизони қўзғолончилар томонига ўтган.

Эдвард Охаб — Польша Халқ Республикаси Давлат кенгашининг раиси

ВАРШАВА, 12 август. (ТАСС). Польша Халқ Республикаси сеймининг фавқулодда сессияси Эдвард Охабни бугун Польша Халқ Республикаси Давлат кенгашининг раиси қилиб сайлади.

БМТ ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИНИНГ МАЖЛИСИ

НЬЮ-ЙОРК, 12 август. (ТАСС). Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгаши кеча кечқурун яна шошилинч мажлис ўтказди. Хавфсизлик Кенгашининг ўт очишни тўхтатишга даъват этган резолюциясини Туркия бузиб, 10 августда оролдаги аҳоли яшайдиган пунктларни яна бомбардимон қилганлиги ва ўққа тутганлиги муносабати билан бу мажлис Кипр вакилининг талабига мувофиқ чақирилди.

Мажлисда биринчи бўлиб сўзга чиққан Кипр вакили Россидес қуйидагиларни таъкидлади: Хавфсизлик Кенгашининг ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги даъвати ва қарорига қарамай, Туркия авиацияси Кипр аҳолисини террор қилишни давом эттирмоқда. Хавфсизлик Кенгаши, деди Россидес, ўт очишни тўхтатиш тўғрисида Хавфсизлик Кенгаши томонидан қабул қилинган қарорни Туркиянинг назар-писанд қилмай бузаётганлигини қоралаши лозим.

Туркия делегати Эральп Туркия қирувчи самолётларининг Кипр территорияси устидан учаётганлигини рад этмади, бунинг устига у бундай учишлар давом эттирaберилади, деди.

Туркия вакили Кипр республикасининг президенти Макариос шаънига йўл қўйиб бўлмайдиган бир қанча туҳмат гапларни айтди ва Америка матбуотида Кипр давлатининг бошлиғига қилинган туҳматдан иборат мақолалардан кўп парчалар ўқиб берди. Кипрнинг вакили норозилик билдирмоқчи бўлган эди, лекин раислик қилувчи унга сўз бермади ва Туркия делегатига ўз нутқини давом эттиришни таклиф қилди.

Греция вакили Бициос Қўшма Штатларнинг Хавфсизлик Кенгашидаги компетент вакили Туркия делегатини зўр бериб қуллаб-қувватлаётганлиги сабабли Туркия делегатининг Америка матбуотида босилган мақолаларидан бу қадар кўп нақллар келтириши учун зарурат йўқ эди, деди.

Греция делегати Туркия авиациясининг ҳужумлари энг оғир оқибатларга олиб келиши мумкин, деб таъкидлади. Греция делегати Туркия самолётининг 11 августда Греция ҳаво масофаларини бузиб ўтганлигини ҳам маълум қилди.

Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари У Тан ахборот берди. Бу ахборот Кипр вакили ўз нутқида келтирган фактларни тамомила тасдиқлади.

Шундан кейин сўзга чиққан СССР вакили П. Д. Морозов СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчевнинг Туркия бош министри Исмат Иненюга юборган мактубини эслатиб ўтди. Бу мактубда «масалани халқ манфаатларига жавоб бермайдиган тарзда қурол кучи билан ҳал этишга мажбур этиш йўлидаги уринишлар аҳволни фақат яна кескинлаштириши, низо доирасини кенгайтириши, уруш хавфини кучайтириши мумкин холос...» дейилган. П. Д. Морозов Кипр масаласи Кипр республикасининг суверен ҳуқуқларини ҳурмат қилиш ва барча чет эл қўшинларини Кипрдан олиб чиқиб кетиш асосида ҳал этилиши керак, деб уқтириб ўтди.

Фил Суяги Қирғоғи вакили Ушер Хавфсизлик Кенгашининг раиси Хавфсизлик Кенгашида айтилган фикрлардан хулоса чиқариб олсин, деб таклиф қилди, томонларни Хавфсизлик Кенгашининг резолюциясига риоя қилишга чақирди ва, жумладан ҳарбий самолётларнинг учишига йўл қўймасликка даъват этди. Хавфсизлик Кенгашининг бошқа бир қанча аъзолари бу таклифни қувватладилар.

Аммо, Хавфсизлик Кенгашининг раиси Нильсен (Норвегия) тақдим этган хулосалар ҳаммани ҳайратда қолдирди. Унинг хулосаларида ҳар иккала томон ўт очишни тўхтатишга рози бўлганлигидан «хурсандчилик туйғулари» изҳор қилинган эди, холос. Бунда Туркия самолётларининг учишлари тўғрисида ва Хавфсизлик Кенгашининг резолюцияси Туркия томонидан бошқача йўллар билан бузилганлиги ҳақида лом-мим ҳам дейилмаган эди.

Совет вакили П. Д. Морозов раиснинг позициясидан таажжубланганлигини билдирди ва раисдан сиз кимнинг вакили сифатида гапиряпсиз ва кимларнинг фикрларини якунлаштиряпсиз, деб унга савол беришга мажбур бўлди. Хавфсизлик Кенгаши, деди Морозов, ўз резолюциясининг бундан буён бузилишига қарши огоҳлантириши лозим. Америка делегати Стивенсон Хавфсизлик Кенгашининг раисини мушкул аҳволдан қутқазмоқчи бўлди. Аммо, уни ҳеч ким қувватламади.

Греция ва Кипр вакиллари АҚШнинг тутган позицияси Туркиянинг ҳаракатларини фақат рағбатлантиради, дедилар.

Бир соатлик танаффусдан кейин Ушер (Фил Суяги Қирғоғи) келишиб олинган текстни тақдим этди. Раис бу текстни Хавфсизлик Кенгаши номидан ўз мурожаати деб ўқиб берди. Бу ҳужжатда Кипр территориясида ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги қарорга риоя қилинаётганлиги кўнгилдагидек иш эканлиги изҳор қилинади. Мурожаат ҳарбий самолётларнинг Кипр устидан ҳар қандай учиб ўтишларини тўхтатишга даъват этади. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Кипрдаги кучлари қўмондонига ҳали яқиндагина жанглар бўлган районларда хавфсизлик ва аҳолининг осойишталигини таъминлаш учун қўшинлар сонини кўпайтириш топширилади. Хавфсизлик Кенгаши манфаатдор томонларни ана шу мақсадларга эришиш йўлида Бирлашган Миллатлар Ташкилоти кучлари қўмондонлиги билан ҳамкорлик қилишга чақиради.

ТЕРРОРЧИЛАР ФОШ ЭТИЛДИ

ЖАЗОИР, 12 август. (ТАСС). Жазоирнинг Константина шаҳрида миллий хавфсизлик органлари шу шаҳардаги таниқли сиёсий ва жамоат арбобларини ўлдиришга тайёргарлик кўрган контрреволюционер террорчиларнинг катта группасини фош қилди. Бу шайканинг тўртта аъзоси қамоққа олинди. Тинтув вақтида кўп миқдорда қурол-яроғ ва ўқ-дори, шунингдек ҳукуматга қарши варақалар босиб чиқариш учун мўлжалланган ротатор топилди.

НЬЮ-ЖЕРСИ ШТАТИДА ҒАЛАЁНЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 12 август. (ТАСС). Американинг Нью-Жерси штатидаги иккита йирик шаҳар Патерсон ва Элизабетда бугун ярим кечада негр аҳолисининг ғалаёнлари бошланди. Бу районларга каскали 100 дан ортиқ полициячи юборилди. Полициячилар негрларни қамоққа олдилар ва «тинчитиб қўйдилар».

Нью-Жерси штатининг негр аҳолиси уй-жой шароити яхшиланишини ва квартира ҳақи устидан контроль ўрнатилишини талаб қилмоқда.

Суратда: Болгария медицинаси равнақини акс эттирувчи кўргазма залида. В. Салов фотоси.

Болгария медицина саноатининг кўргазмаси

Узбекистон ССР савдо палатаси болгариялик дўстларимизнинг медицина саноатига оид ютуқларини намойиш қиладиган виставка ташкил қилишни лозим топган эди. Яқинда Болгариядан пойтахтимизга медицина жиҳозлари келди. Улар орасида 50 дан ортиқ ҳар хил медицина асбоб-ускуналари, аппаратлар бор. Кўргазма болгар медикларининг кейинги йилларда медицина фанини ривожлантириш соҳасида қўлга киритган ютуқларининг ойнаси бўлиб, унда рентгенология, тишни даволаш, хирургия, физиотерапия бўлимлари ташкил қилинди. Темирйўлчилар маданият саройида очилган бу кўргазма пойтахтимиз медицина жамоатчилигида катта қизиқиш уйғотмоқда.

М. ЗАРИПОВ.

ЎЗБЕК КИНОСИНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

Яқинда Ленинград шаҳрида бўлиб ўтган Бутуниттифоқ кинофестивали 1964 йилги бадиий ва ҳужжатли-хроникал экран асарларининг катта кўригига айланди. Бу кўрикда қатнашган ўзбек кинематографияси асарлари катта муваффақиятга эришди. Мухбиримиз кинофестивалга борган Ўзбекистон делегациясининг аъзоси, киносценарист Раҳмат Файзий билан учрашиб, ундан кинематографлар форумидан олган таассуротларини айтиб беришни илтимос қилди.

— Бу йилги кинофестиваль натижалари, — дейди Р. Файзий, — ўзбек кино санъати учун катта қувонч келтирди. Фестивалга олиб борилган уччала фильмимиз мукофот олди.

Ленинградликлар «Сен етим эмассан» бадиий фильмини айниқса, ҳаяжонланиб томоша қилдилар. Бу фильм намойиш қилинган вақтда ҳамиша зал тўла одам бўлиб, унинг авторлари эса зўр олқишлар билан қарши олинди. Маълумки, ўтган йили бу фильмнинг қаҳрамонлари Шоаҳмад ота ва Баҳри хола ленинградликлар меҳмони бўлган эдилар. Шаҳар меҳнаткашлари оғир уруш йилларида 14 етим болани ўз тарбиясига олган бу оилани қучоқ очиб кутиб олишган эди. Энди эса уларнинг олижаноб фазилатини киноэкранда кўриб ҳаяжонландилар. Ленинград яқинидаги Гатчина шаҳрида ҳамда Киров номли завод ишчилари билан бўлган учрашувларда томошабинлар Шоаҳмад ота ва Баҳри холанинг олижаноб фазилатини зўр маҳорат билан ҳаққоний очиб берганликлари учун ўзбек кинематографчиларидан хурсанд бўлиб гапирдилар. Талантли совет киноартисти Алексей Баталов бу фильмга юксак баҳо берди.

— Фестиваль кино фильмлари орасида «Сен етим эмассан» дан жуда таъсирландим. Фильмни яратишда болалар билан ғоят катта иш қилинган. Шу вақтгача ҳали бунақасини кўрмаган эдим,— деди А. Баталов.

Фестиваль жюриси кўрсатилган 26 та бадиий фильм ичида «Сен етим эмассан» сценарийсининг автори Р. Файзийга энг яхши сценарий учун таъсис этилган махсус мукофотни беришга қарор қилди.

«Бир ҳаётнинг икки номи» ҳужжатли фильми (Г. Гурко сценарийси, режиссер М. Пенсон, оператор Т. Бобожонов) фестивалда қатнашган «Улар 39 киши эди» (Ленинград) асари билан бирга энг яхши ҳужжатли фильм деб баҳоланди ва биринчи мукофотга сазовор бўлди.

Конкурсдан ташқари кўрсатилган «Баҳордан баҳоргача» ҳужжатли фильми ҳам фахрий диплом билан тақдирланди.

Талантли кино арбоблари фильмларимизга катта қизиқиш билан қарадилар. Улар бундан буён ижодий ҳамкорликда ишлаш ниятида эканликларини айтдилар. Жумладан, «Турналар учади» фильмида бош ролни ўйнаб, дунёга танилган кино актрисаси Татьяна Самойлова ўзбек киноларидан бирида қатнашиш хоҳишини билдирди.

Фестиваль миллий республикаларда, шу жумладан Ўзбекистонда кино санъати олдинга катта қадам ташлаганини, қардош республикаларда «Мосфильм» ва «Ленфильм» студиялари билан рақобатлашадиган коллективлар вужудга келганлигини кўрсатди. Фестиваль кинематографларимизни янги изланишларга, ижодий муваффақиятларга руҳлантирди.

Суратда: Ленинград кинофестивали қатнашчиларидан бир группаси: (чапдан) кинооператор Т. Нодиров, артист А. Баталов ва сценарист Р. Файзий ўртоқлар.

ИККИНЧИ ДАВРАДАГИ БИРИНЧИ ҒАЛАБА

«Пахтакор» футболчилари ниҳоят ишқибозлар олдида юзлари шувит бўлмай майдондан чиқиб кетдилар. Улар 11 учрашувдан кейин ғалабага эришишга муваффақ бўлдилар. Бу ғалаба турнир пешқадамларидан бири — «Заря» командаси устидан қозонилди. Ҳисоб 2:0. Тўпларни И. Малиновский (2-минут) ва Ҳ. Раҳматуллаев (40-минут) киритдилар. Лекин имконият кўп эди. Бир неча бор Беляков, Абдураимов ва Раҳматуллаев қулай шароитда туриб дарвозани тўғри нишонга ололмадилар.

Команданинг янги раҳбарлари (коллектив бошлиғи ва старший тренер, спорт мастери Борис Набоков ҳамда тренер А. Сафронов) бундай камчиликни бартараф қилиш учун футболчилар билан кўпроқ ишлашлари керак.

Матчда ҳимоячи В. Суюнов рақибига нисбатан футболчига хос бўлмаган «қилиқ» қилди. Уни қўполлиги учун судья майдондан ҳайдаб юборди. Бундай хунук ҳодиса такрорланмаслиги учун команда раҳбарлари коллективда интизомни мустаҳкамлашлари керак.

Чоршанба куни бўлган бошқа ўйинларда қуйидаги ҳисоб қайд қилинди: «Строитель»-«Авангард» — 1:0 (ўйин Самарқандда ўтказилди), «Жальгирис»-«Динамо» (Ленинград) — 1:1, «Даугава»-Армия спорт клуби (Новосибирск) — 1:0, «Волга» (Калинин)-«Кубань»— 0:0, «Черноморец»-«Энергетик» — 2:0. Бу натижалардан сўнг турнир жадвалида аҳвол қуйидагича бўлиб қолди:

	Ў.	Т.	О.
«Авангард»	21	29—16	27
«Черноморец»	22	26—21	26
«Жальгирис»	22	27—25	25
«Пахтакор»	22	34—24	23
«Заря»	21	21—14	23
«Локомотив» Ч.	22	24—20	23
«Кубань»	22	21—20	22
«Даугава»	21	21—20	21
АСК Н.	22	20—25	20
«Динамо» Л.	21	19—23	19
«Строитель»	22	20—34	19
«Волга» К.	20	19—22	18
«Энергетик»	22	14—31	14

ИНДОНЕЗИЯ-ЎЗБЕКИСТОН

Кеча пойтахтимизнинг спорт жамоатчилиги Ўрта Осиё ва Қозоғистон республикалари бўйлаб сафар қилаётган Индонезия волейболчилари делегациясини қувонч билан кутиб олди. Меҳмонлар республикамизга келишдан олдин Олмаота, Фрунзе, Ашхобод ва Душанба шаҳарларида бўлиб, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон ва Тожикистоннинг энг кучли командалари билан куч синашдилар.

Кеча индонезиялик меҳмонлар Тошкентнинг диққатга сазовор жойлари билан танишдилар. Бугун ва эртага Армия спорт клуби майдонида Индонезиянинг аёллар ва эркаклар командалари Ўзбекистон пойтахти волейболчилари билан ўртоқлик учрашувлари ўтказадилар.

Индонезия спортчилари Тошкентдан ватанига жўнаб кетадилар.

П. КОНОВАЛОВ.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИЗОР

14 АВГУСТДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Будь готов!** телевизион журнали. 18.40 — **Бизнинг мактаб** (ҳужжатли фильм). 18.50 — **Реклама ва эълонлар.** 19.00 — **Халқ контроли амалда.** 19.25 — **Шоир нигоҳи билан** (илмий-оммабоп фильм). 19.35 — Леонковаллонинг **Паяци** операсидан парчалар (Италия қўшиқчиси Марио дель Монако иштирокида). 20.10 — **Телевизион янгиликлар.**

20.30 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.40 — **Телевизион янгиликлар.** 21.05 — **Роза Отабоева** («Замондошлари миз» циклидан телевизион очерк). 21.25 — **Киножурнал ва Тоғ ёзи қисқа** номли бадиий фильм.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.20 — **Диафильм** (болалар учун). 18.40 — **Тошкент янгиликлари.** 18.50 — **Будапешт, сени севаман** («Киносаёҳатлар клуби» циклидан).

Рус тилида: 19.10 — **Волейбол** (Индонезия—Тошкент командалари ўртасида халқаро ўртоқлик учрашуви). 20.10 — **Тошкент янгиликлари.** 20.20 — **Уймакорлик санъати устаси Муҳит Раҳимов.** 20.50 — **Чин кўнгил** (телевизион очерк). 21.05 — А. П. Чехов. **Қаллиқ** (бадиий фильм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/VIII да **Оққуш кўли.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 14/VIII да **Ишқинг билан,** 15/VIII да **Нурхон.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 14, 15/VIII да кеч соат 8 ярымда **Ўзбекистон эстрада оркестрининг концертлари** (2 бўлимда). Билетлар сотилмоқда.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА:

Давидбек — «ВАТАН» (кундуз ва кечқурун), НАВОИЙ номли (кеч соат 8 ярим ва 10 да).

Аршин мололон — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Қара, йўл кўринади (кеч соат 7 дан). **Граф Монте-Кристо** (кеч 7 гача) — «ИСКРА».

Алданган алдамчилар — «ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

Насриддин Бухорода ва Насриддин саргузаштлари — «СПУТНИК» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 9-10 минут ва 10 ярымда)

Суюқоёқ — «ОКТЯБРЬ».

Аршин мололон — «ВАТАН».

Давидбек — НАВОИЙ номли. ТЕЛЬМАН номли.

Граф Монте-Кристо (1 ва 2-серия) — «ФЕСТИВАЛЬ».

Қара, йўл кўринади. — КАФАНОВ номли.

Зелёнаядаги дангиллама уй — «УДАРНИК».

Маскарад — 1 МАЙ номли.

Насриддин саргузаштлари — «ШАРҚ».

МАРКАЗИЙ «ПАХТАКОР» СТАДИОНИДА 16, 17 августда

Совет Иттифоқи биринчилиги учун:

«Авангард» (Харьков) — «Пахтакор» (Тошкент) командалари ўртасида

ФУТБОЛ

16/VIII да дублёр состав кеч соат 6 дан, 17/VIII да асосий состав кеч соат 6 ярымда ўйнайди.

30 АВГУСТДА ЯНГИЙЎЛ ШАҲРИДА 1964 йилги

ПУЛ-БУЮМ ЛОТЕРЕЯСИ

БИЛЕТЛАРИНИНГ ТЎРТИНЧИ ЮТУҚЛАР ТИРАЖИ БЎЛАДИ

Тиражда 8 та «Москвич» автомашинаси, 20 та «Планета» мотоцикли, 16 та пианино, 120 та холодильник ва ҳаммаси бўлиб 555.000 сўмлик 371676 та буюм ва пул ютуқлари ўйналади.

Лотерея билетларини сотиб олинг!

Тошкент область давлат меҳнат омонат кассалари ва давлат кредити бошқармаси.

РЕВОЛЮЦИОНЕРЛАР ОИЛАСИНИНГ ТЎНҒИЧИ

А. И. ЕЛИЗАРОВА-УЛЬЯНОВАНИНГ ТУҒИЛГАНИГА ЮЗ ЙИЛ ТЎЛДИ

Ульяновларнинг мўътабар хонадонини биз ҳаққоний равишда революционерлар оиласи деб атаймиз. Бу оилада бутун инсоният генийси Владимир Ильич тарбияланиб вояга етди.

Ёшлигида вафот этган Ольгадан ташқари Ульяновлар оиласининг ҳамма фарзандлари халқ бахт-саодати йўлида оташин курашчи ва революционер бўлиб етишдилар.

Ульяновлар оиласининг тўнғич қизи, Ленинниг опаси, унинг содиқ дўсти ва ёрдамчиси Анна Ильинична Елизарова-Ульянова туғилган кунга юз йил тўлди.

Анна Ильинична 1864 йилнинг 26(14) августида Нижний Новгород шаҳрида туғилди. Орадан беш йил ўтгач Ульяновлар оиласи Симбирскка кўчиб келади. Анна шу ердаги хотин-қизлар гимназиясига кириб ўқий бошлади. Гимназияда ўқиб юрган вақтидаёқ у ўз даврининг илғор ғоялари билан танишади. Белинский, Чернишевский, Некрасов ва бошқа рус революционер-демократларининг асарларини ўқийди.

1886 йилда Анна биринчи марта сиёсий намойишда қатнашади. Бу намойиш студентлар томонидан оташин демократ Добролюбов вафот этган куннинг йигирма беш йиллиги муносабати билан Петербургда ташкил қилинган эди. Шу вақтдан бошлаб Анна революцион кураш йўлига қадам қўяди.

Бир йилдан сўнг народоволецлар подшо Александр III ҳаётига суиқасд уюштирадилар. Александр Ульянов суиқасд иштирокчиларидан бири сифатида подшо буйруғи билан қатл қилинади. Суиқасд иши юзасидан Анна Ильинична ҳам қамоққа олинади. У полиция назорати остига олиниб, Қозон губерниясига, сўнгра Самара губерниясига сургун қилинади.

1893 йили Анна Ильинична Москвага келади ва социал-демократик тўгаракларда қатнаша бошлайди. Бу ерда у Ленин ташкил қилган «Ишчилар синфини озод қилиш учун кураш союзи» билан алоқа боғлайди. 1895 йил охирида Владимир Ильич қамоққа олинади. Доҳи бу вақтда «Россияда капитализмнинг тараққий қилиши» китобини ёзиш учун материал тўплашга киришган эди. Анна Ильинична ана шу асар учун керакли адабиётларни турмага элтиб беради. «У(В. И. Ленин) бизга илмий китоблар, статистик тўпламларнинг узун рўйхати ёзилгач хатлар юборарди,— деб хотирлайди Анна Ильинична,— уларни фанлар академиясидан, университет кутубхонасидан ва бошқа кутубхоналардан топиб берардик. Мен унга даста-даста китоблар элтиб берардим». Анна Ильинична Ленин сургундалик вақтида ҳам унга жуда кўп китоблар юбориб турар ва унинг барча топшириқларини ўз вақтида пухта бажарарди.

Анна Ильиничнани рус революционерлари яхши билишарди. У партиянинг Москва комитетининг фаол аъзоси ҳисобланарди. Петербург, Самара, Киев, Саратов ва бошқа йирик шаҳарларда партиявий иш олиб борар ҳамда ленинча «Искра»нинг актив ходими ҳисобланарди. У олти марта қамоққа олинганди.

Анна Ильинична бундан ташқари революцион руҳдаги асарларнинг таржимони ҳам эди. У немис, француз, инглиз ва итальян тилларини яхши биларди. 1893 йилда у Гауптманнинг «Тўқувчилар» драмасини немис тилидан таржима қилади. Владимир Ильич унга редакторлик қилади. Таржима гектографда яширин босилиб чиққач, Москвада ва бошқа жойларда тарқатилиб, ишчилар тўгаракларида ўқилади.

Анна Ильинична ленинчи большевиклар партияси ғояларининг рус ишчилари ўртасида кенг тарқалиши йўлида катта иш қилди. Большевикларнинг «Вперед», «Правда» газеталарини чиқаришда ва уларнинг ишчилар ўртасида ёйилишида, ман қилинган асарларнинг Россияда кенг тарқалишида унинг хизмати катта бўлди.

А. И. Елизарова — Ульянова Октябрь революциясини тайёрлаш ва унинг ғалабаларини мустаҳкамлашда актив қатнашди. У Н. К. Крупская билан Мaориф халқ комиссарлигида хизмат қилади, ВКП(б) Марказий Комитети қошидаги Партия тарихи институтида, «Пролетарская революция» журналида ишлади. У ана шу журналнинг редколлегия аъзоси ва секретари эди.

Анна Ильинична умрининг сўнгги йилларида Маркс — Энгельс—Ленин институтининг илмий ходими вазифасида ишлади. У В. И. Ленин тўғрисидаги ажойиб хотираларининг авторидир. Унинг «Владимир Ильич тўғрисида хотиралар», «Ильичнинг болалик ва мактаб йиллари» ҳамда «Александр Ильич Ульянов тўғрисида хотиралар» каби асарлари биз учун қимматлидир. Айниқса «Ильичнинг болалик ва мактаб йиллари» болаларнинг севимли китоби бўлиб қолди. Бу китоб 1925 йилда биринчи марта нашр қилинган эди. Ўша вақтдан бери у СССР да ва чет элда 205 марта 78 тилда босилиб чиқди. Китобнинг умумий тиражи эса олти ярим миллион нусхага яқиндир.

Анна Ильинична 1935 йил 19 октябрда вафот этди. А. И. Елизарова — Ульянова доҳимиз Лениннинг содиқ дўсти ва ёрдамчиси, оташин революционер сифатида совет халқи хотирасида абадий сақланади.

И. СУЛТОНОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ»

4-БЕТ, 14 АВГУСТ 1964 ЙИЛ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 05803. ИНДЕКС 64695. Нашр. № 1818.